

ŠTÁTNY PEDAGOGICKÝ ÚSTAV

**CIEĽOVÉ POŽIADAVKY NA VEDOMOSTI
A ZRUČNOSTI MATURANTOV
Z TALIANSKEHO JAZYKA
ÚROVEŇ C1**

BRATISLAVA 2012

ÚVOD

Cieľom bilingválneho vzdelávania v druhom vyučovacom jazyku je, aby žiak po absolvovaní štúdia dosiahol z druhého vyučovacieho jazyka komunikačnú úroveň C1 podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky (ďalej SERR). Ide o úroveň, po dosiahnutí ktorej je používateľ jazyka definovaný ako „skúsený používateľ“ (podľa SERR, s. 26).

Absolvent bilingválneho vzdelávania dokáže prezentovať v druhom vyučovacom jazyku aj odborné témy v rámci predmetov vyučovaných v danom jazyku. Dosiahnutie tejto komunikačnej úrovne z druhého vyučovacieho jazyka umožní žiakovi absolvovať maturitnú skúšku aj v príslušnej krajine, v ktorej sa hovorí daným jazykom.

Podmienkou dosiahnutia komunikačnej úrovne C1 je zvládnutie všetkých jazykových štruktúr, lexiky a komunikačných spôsobilostí, ktoré vymedzujú nižšie referenčné úrovne SERR (A1, A2, B1, B2).

Globálna stupnica Európskeho referenčného rámca pre jazyky uvádza, že na komunikačnej úrovni C1 žiak:

- sa dokáže vyjadriť plynulo a spontánne, takmer bez zjavnej námahy, bez zjavného hľadania výrazov,
- dokáže zvoliť vhodnú formuláciu zo širokých možností jazyka na to, aby sa jasne vyjadril bez nutnosti obmedzovať to, čo chce povedať,
- dokáže porozumieť širokému rozsahu náročných, dlhších textov a rozoznať ich implicitné významy,
- má zvládnutý taký široký lexikálny repertoár, ktorý mu umožňuje opismi ľahko prekonať prípadné medzery,
- dokáže využívať jazyk pružne a účinne na spoločenské, akademické či profesijné účely,
- dokáže vytvoriť zrozumiteľný, dobre usporiadaný a podrobný text na zložité témy (upravené podľa SERR, s. 26- 31).

I. Kompetencie

1. Všeobecné kompetencie

Žiak na úrovni C1 disponuje:

- **všeobecnými vedomosťami** – vedomosťami o krajinách, osobách, inštitúciách, udalostiach, procesoch, operáciách, vzťahoch a o krajinách, v ktorých sa daný jazyk používa,
- **sociokultúrnymi vedomosťami** – vedomosťami týkajúcimi sa spoločnosti a kultúry spoločenstva, v ktorých sa jazyk používa. Patria sem vedomosti o každodennom živote, životných podmienkach, medziľudských vzťahoch, hodnotách a presvedčeníach, znalosť reči tela, spoločenských konvencií a rituálneho správania sa,
- **medzikultúrnym povedomím** – žiak získa vedomosti o spoločných črtách a rozdieloch medzi svojím „východiskovým“ svetom a „svetom cieľového spoločenstva,“
- **praktickými zručnosťami a schopnosťami** – schopnosťou správať sa v súlade s konvenciami, schopnosťou vykonávať bežné aj špecifické činnosti potrebné pri

práci, učení sa, trávení voľného času, vnímavosťou voči kultúre, schopnosťou prekonávať stereotypné vzťahy,

- **postojmi a motiváciou** - hodnotami, presvedčením, osobnostnými faktormi, kognitívnymi štýlmi,
- **schopnosťou učiť sa** – citom pre jazyk, komunikačným vedomím, schopnosťou osvojovať si výslovnosť, schopnosťou študovať, schopnosťou vyhľadávať a využívať materiály, nové technológie.

Žiak tieto vedomosti a spôsobilosti vedome získava, dopĺňa, kriticky hodnotí a uplatňuje.

2. Interkultúrne kompetencie

Interkultúrne kompetencie sú kompetencie, ktoré umožňujú rozvoj a lepšie pochopenie inakosti, vytvorenie väzby medzi kognitívnym a afektívnym učením sa, umožňujú nadobúdanie nových skúseností. Učiaci sa je schopný plniť úlohu sprostredkovateľa medzi účastníkmi dvoch (alebo viacerých) odlišných kultúrnych skupín a vlastnej kultúrnej skupiny. Interkultúrne vzdelávanie má preto za cieľ postaviť učiaceho sa do role sociálneho aktéra a nezameriavať sa prioritne na civilizačné znalosti. Naopak, rozvoj jazykovej výučby by mal smerovať k tomu, aby učiaci sa nadobudol otvorené, aktívne postoje a kritické pochopenie toho, ako pozitívne spracúvať inakosť. Cieľom je rozvíjať záujem o objavovanie kultúrnej rozmanitosti. Interkultúrne vzdelávanie je založené na dynamickom rozvoji kultúrnej a sociálnej identity učiaceho sa.

Žiak na úrovni C1 dokáže:

- pri stretnutiach s rozmanitými spoločenskými a kultúrnymi skupinami viesť komunikáciu spôsobom, ktorý hovoriacim umožní spoznávanie nového, pričom v rámci komunikácie akceptujú inakosť a kultúrnu rozmanitosť,
- vyvolať dialóg s cieľom pochopiť kultúrnu inakosť hovoriacich,
- pozitívne spracovať reakcie na nové poznatky a kultúrnu inakosť,
- plynulo prejsť zo spontánnej reakcie na inakosť k premyslenej a kontrolovanej reakcii,
- uprednostniť objektívny pohľad na kultúrnu novú situáciu pred afektívnym a osobným pohľadom na vec.

Obsah a rozvoj interkultúrnych kompetencií by mal špecifikovať cieľové stratégie vychádzajúce z vhodných diskurzívnych foriem, ktoré ponúkajú celý repertoár znalostí a mobilizujú dynamické intelektuálne postoje voči poznatkom o cieľovej kultúre, resp. vlastnej kultúre.

Interkultúrne kompetencie umožňujú pochopiť kultúrny fenomén ako objekt neustáleho posudzovania, ktorý často podporuje etnocentrizmus a intoleranciu, procesy kultúrnych závislostí a odcudzenia. Teda účelom rozvoja interkultúrnej edukácie je pôsobiť na tieto reprezentácie a negatívne postoje a viesť študentov k otvorenosti a pochopeniu kultúrnej identity. Jedná sa najmä o rozvoj medzikultúrnej osobnosti. Cieľom je, aby učiaci nielen komunikovali v cudzom jazyku, ale najmä sa zamyslel nad tým, čo hovorí (Beacco, 2000).

3. Komunikačná jazyková kompetencia

3.1 Jazyková kompetencia

Na uskutočnenie komunikačného zámeru a potrieb sa okrem všeobecných kompetencií vyžaduje komunikačné správanie, ktoré je primerané danej situácii a bežné v krajinách, kde sa jazykom hovorí.

Komunikačná jazyková kompetencia na úrovni C1 obsahuje tieto zložky:

- **lexikálna kompetencia**
- Žiak má „široký lexikálny repertoár, dokáže pohotovo prekonávať medzery s pomocou opisov; zriedkavo hľadá vhodnejšie výrazy alebo uplatňuje stratégie vyhýbania sa. Dobre ovláda idiomatické a hovorové výrazy. Badáť príležitostné menšie prehrešky voči gramatike a vetnej skladbe, ale bez významných chýb v slovnej zásobe“ (SERR, s.113).
- **gramatická kompetencia**
- Žiak vie identifikovať jednotlivé slovné druhy a pozná ich základné charakteristiky. Ovláda tvorbu slov, ich stavbu a rozoznáva lexémy a morfémy.
- **sémantická kompetencia**
- Žiak si uvedomuje vzťah slova k všeobecnému kontextu (referencia, konotácia), vzťahy medzi lexikálnymi jednotkami (synonymia/antonymia, hyponymia, kolokácia, vzťahy medzi časťou a celkom) a ovláda význam gramatických tvarov, gramatických kategórií, štruktúr a postupov.
- **fonologická kompetencia**
- Žiak dokáže „variovať intonáciu a správne umiestňovať vetný prízvuk, aby vyjadril jemnejšie nuansy významu“ (SERR, s. 118).
- **ortografická, ortoepická kompetencia**
- Žiak dokáže usporiadať text, členiť ho do odsekov, dôsledne používať interpunkciu a správne vyslovovať písanú formu jazyka.

3.2 Sociolingválna kompetencia

Žiak dokáže:

- rozoznávať široký rozsah idiomatických a hovorových výrazov a uvedomuje si posuny medzi jednotlivými funkčnými štýlmi; občas mu však treba objasniť niektoré detaily, najmä keď je prízvuk hovoriaceho neznámy,
- sledovať filmy, ktoré vo veľkej miere uplatňujú slang a idiómy,
- pružne a účelovo používať jazyk na spoločenské účely vrátane emotívneho vyjadrenia, narážok a žartovania (SERR, s.123).

3.3 Pragmatická kompetencia

Žiak na úrovni C1 preukazuje vysoký stupeň zvládnutia pragmatických kompetencií, ako je prispôsobivosť, striedanie partnerov pri diskusii, rozvoj tematických zložiek, koherencia a kohézia, plynulosť rečového prejavu a presnosť propozície.

Žiak dokáže:

- prispôbiť svoj prejav, svoje vyjadrovacie prostriedky situácii a partnerovi v komunikácii a dokáže si zvoliť vhodnú úroveň formálnosti, ktorá zodpovedá daným okolnostiam,
- pohotovo vybrať vhodnú frázu, pomocou ktorej vhodne uvedie svoj príspevok tak, aby sa mohol ujať slova a ponechal si ho počas premýšľania,

- podať prepracované a premyslené opisy a rozprávania, pričom do nich dokáže začleniť vedľajšie témy, rozvinúť základné myšlienky a urobiť vhodný záver,
- vecne, plynulo a správne štruktúrovať svoju reč a dokáže tak ovládať slohové útvary, spojovacie a kohézne prostriedky,
- sa plynulo a spontánne vyjadrovať, bez väčšieho úsilia,
- presne hodnotiť názory a výroky v závislosti od stupňa, napríklad istoty, neistoty, presvedčenia, pochybnosti, pravdepodobnosti atď. (upravené podľa SERR, s. 125-132).

II. Komunikačné jazykové činnosti a stratégie

Komunikačné činnosti a stratégie rozoznávame:

- receptívne: počúvanie s porozumením, čítanie s porozumením,
- produktívne: ústny prejav, písomný prejav
- interaktívne: čítanie + ústny/písomný prejav, počúvanie + ústny/písomný prejav

Za použitia týchto komunikačných činností a stratégií žiak dokáže primeraným spôsobom realizovať svoje komunikačné potreby a zámery v konkrétnej situácii na úrovni C1.

1. Počúvanie s porozumením

Žiak dokáže:

- porozumieť dlhšiu reč na abstraktné a zložité témy,
- rozoznať široký rozsah idiomatických a hovorových výrazov a uvedomovať si štylistické posuny,
- sledovať dlhšiu reč, dokonca aj keď nie je zreteľne štruktúrovaná a keď sú vzťahy vyjadrené iba v náznakoch,
- vybrať podstatu, detail, účel a hlavné body,
- vybrať, zvoliť a zahrnúť detailné informácie, ktoré sú potrebné na vykonanie činností (ak je k dispozícii viacero zdrojov),
- relatívne ľahko sledovať väčšinu prednášok, diskusií a debát,
- vybrať si konkrétne informácie z verejných oznámení napriek ich nedostatočnej zvukovej kvalite, napríklad na stanici, športovom štadióne atď.,
- dokáže identifikovať jemnejšie detaily vrátane naznačených postojov a vzťahov medzi hovoriacimi.

2. Čítanie s porozumením

Žiak dokáže:

- podrobne porozumieť dlhým zložitým textom, za predpokladu, že si ťažšie úseky môže opäť prečítať,
- porozumieť ľubovoľnej korešpondencii, ak môže príležitostne použiť slovník,
- rýchlo zbežne prečítať dlhé texty v rámci svojej špecializácie a zachytiť kľúčové informácie,
- rýchlo rozoznať obsah a dôležitosť novinových správ, článkov,
- podrobne porozumieť širokému spektru dlhých, zložitých textov, s ktorými sa môže stretnúť v spoločenskom, profesijnom alebo akademickom živote,
- identifikovať jemné významové odtienky postojov a vyslovených aj nevyslovených názorov,

- podrobne porozumieť dlhým, zložitým návodom týkajúcim sa nového zariadenia alebo postupu,
- preukázať dôkladné porozumenie (článkov v odborných časopisoch , príručiek, špecializovaných vedeckých publikácií),
- preukázať pochopenie postojov a názorov, ktoré sú len naznačené.

3. Písomný prejav

Žiak dokáže:

- napísať jasný, dobre štruktúrovaný text na zložité témy,
- usporiadať text, členiť ho do odsekov a dôsledne používať interpunkciu,
- písomne vysvetliť postoje, názory, argumentovať,
- vybrať si jazykový štýl, slovnú zásobu, ktoré najviac vyhovujú prijímateľovi, ako i téme a žánru písomného prejavu,
- v osobnej korešpondencii sa vyjadriť jasne a presne, vrátane použitia emócií,
- robiť si podrobné poznámky počas prednášky na témy v svojej oblasti záujmu alebo svojho odboru/predmetu štúdia.

4. Ústny prejav

Ústna interakcia (dialóg, diskusia, vyjednávanie, pohovor...)

Žiak dokáže:

- ľahko udržiavať diskusiu , dokonca aj na abstraktné a zložité témy,
- reagovať na otázky a komentáre a vhodne odpovedať na argumenty diskusie,
- pohotovo používať jazyk na spoločenské účely vrátane vyjadrenia emócií, narážok a vtipu,
- klásť upresňujúce otázky, aby sa uistil, či pochopil, čo chcel hovoriaci povedať, a aby získal vysvetlenie dvojznačných informácií.

Ústna produkcia (monológ, prezentácia, prednáška...)

Žiak dokáže

- detailne opísať osoby, udalosti, predmety, situácie, činnosti,
- predniesť oznámenia, s správne klásť dôraz a intonovať,
- predniesť jasnú, dobre štruktúrovanú prednášku na zložitú tému,
- rozviesť a podporiť svoje názory vedľajšími argumentmi, dôvodmi a vhodnými príkladmi,
- sa vrátiť, keď narazí na problém, a preformulovať to, čo chce povedať.

III. Funkcie jazyka

Funkcie jazyka tvoria základ komunikácie. Žiak ich musí ovládať, aby sa komunikácia v cudzom jazyku mohla uskutočniť. Kompetencie súvisia s komunikačnými situáciami v ústnom a písomnom prejave. Uvedené kompetencie a funkcie sú špecifické pre komunikačnú úroveň C1 a logicky nadväzujú na kompetencie a funkcie stanovené pre nižšie úrovne.

Kompetencia	Funkcie jazyka
Presne vyjadriť postoje a pocity	<ul style="list-style-type: none"> • Presne vyjadriť postoje. • Vyjadriť istotu.
Vyjadriť istotu, pravdepodobnosť a pochybnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Vyjadriť istotu. • Vyjadriť pravdepodobnosť. • Vyjadriť pochybnosti. • Vyjadriť abstraktné myšlienky.
Zhrnúť, zhodnotiť a interpretovať informáciu	<ul style="list-style-type: none"> • Zhrnúť informáciu. • Zhodnotiť informáciu. • Porozumieť zámeru ironického textu aj s narážkami. • Interpretovať informáciu.
Uvažovať a tvoriť hypotézy o príčinách a dôsledkoch	<ul style="list-style-type: none"> • Uvažovať o príčinách a dôsledkoch • Tvoriť hypotézy o príčinách a dôsledkoch
Vyjadriť stupeň istoty (odtienky) presvedčenia a názoru	<ul style="list-style-type: none"> • Vyjadriť stupeň istoty presvedčenia. • Vyjadriť sa váhavo, nejednoznačne. • Presvedčivo obhajovať svoj názor. • Spontánne reagovať na správy a rozhodnutia. • Vyjadriť reakciu na názor. • Vyjadriť sa k odbornej téme.
Kritizovať a prehodnotiť	<ul style="list-style-type: none"> • Vyjadriť kritiku. • Prehodnotiť niečo.
Systematicky argumentovať, zdôvodňovať	<ul style="list-style-type: none"> • Systematicky rozvíjať argumenty. • Prijíť argument, dôvod. • Priznať súhlasné stanovisko. • Odpovedať na protiargumenty • Hľadať riešenia a prezentovať výsledok kontroverzného rozhovoru.
Presvedčivo obhájiť svoj názor	<ul style="list-style-type: none"> • Zdôrazniť myšlienku. • Zdôrazniť pocit. • Zdôrazniť problém.

IV. Komunikačné témy, typy textov a žánrov, lexikológia, frazeológia

1. Komunikačné témy

Cieľom jazykového vzdelávania je, aby žiak na komunikačnej úrovni C1 „dobře ovládal široký rozsah jazyka a vedel sa vyjadriť o širokom rozsahu všeobecných, odborných alebo každodenných tém bez toho, aby musel obmedziť to, čo chce povedať.“ (podľa SERR, s. 30).

Komunikačné témy pre úroveň C1 preto nie je možné vyčerpávajúco a taxatívne definovať. Je potrebné ich chápať rámcovo. Uvedené komunikačné témy sú rovnaké pre všetky jazyky, ktoré sa vyučujú ako druhý vyučovací jazyk.

A Oblasť osobného života

1. Rodina a spoločnosť

Vzťahy medzi ľuďmi
Dospievanie
Osobné perspektívy
Osobnostný a sociálny rozvoj
Sociálna spolupatričnosť

2. Domov a bývanie

Bývanie v rodine
Bývanie mimo rodiny,
Životné štýly
Ideálne bývanie

3. Starostlivosť o zdravie

Choroby a nehody,
Tradičná, alternatívna medicína,
Starostlivosť o telo
Zdravý spôsob života
Nemocnice a zdravotné strediská
Lekáreň a lieky, riziká, vedľajšie účinky

4. Voľný čas

Knihy a literatúra
Filmy a médiá
Výstavy a veľtrhy
Kultúra a jej vplyv na človeka
Umenie a rozvoj osobnosti

B oblasť verejného života

5. Multikultúrna spoločnosť

Aspekty globalizácia
Demografické zmeny
Migrácia, xenofóbia, tolerancia
Jazyková rôznorodosť
Zbližovanie kultúr a rešpektovanie tradícií

6. Človek a spoločnosť

Spoločenský život
Politický život
Občianska zodpovednosť
Cirkvi a náboženské vyznania
Marginalizované skupiny

7. Človek a príroda

Spoločnosť a životné prostredie
Ekológia
Chránené krajinné oblasti
Trvalo udržateľný rozvoj

8. Hospodárstvo

Hospodársky rozvoj
Vzdelanostná spoločnosť
Ekonomika a obchod
Cestovný ruch

9. Veda a technika

Technický pokrok
Informačno-komunikačné technológie
Veda v službách ľuďstva
Riziká vedeckého a technického rozvoja

10. Obchod a služby

Nákupné zariadenia,
Konzumný spôsob života
Reklama
Banky
Pošty a telekomunikácie
Kultúra nakupovania a služieb

11. Krajiny a miesta

Slovensko v EÚ
Európska únia
Urbanizácia Slovenska a Európy
Krajiny a svetadiely

C vzdelávacia a pracovná oblasť

12. Vzdelávanie

Práva a povinnosti pri vzdelávaní
Vzdelávacie systémy
Svet práce
Odborná profilácia
Celoživotné vzdelávanie

13. Šport

Vplyv športu na rozvoj osobnosti
Nové trendy v športe
Fair play športového zápolenia
Športové udalosti

14. Mládež a jej svet

Predstavy mládeže o svete
Vzory a ideály

Vzťahy medzi generáciami

15. Zamestnanie

Voľba zamestnania
Pracovný trh
Pracovné činnosti a profesie
Pracovné podmienky
Nezamestnanosť

16. Slovensko a krajiny, ktorých jazyk sa učím

Študijná a pracovná mobilita
Vybrané historické a kultúrne špecifiká rôznych krajín
Vybrané osobnosti
Jazyk ako spoločenský a kultúrny prostriedok

2. Typy textov a žánrov

Skúsený používateľ jazyka už dokáže narábať so širokým spektrom textových druhov a žánrov, a to rovnako ako ich recipient (poslucháč, čitateľ), aktívny tvorca – producent (autor písomných textov, rozprávač, prednášajúci) alebo ako účastník interakcie s inými (účastník dialógu, diskusie, pýtajúci sa alebo odpovedajúci pri pohovore).

Na komunikačnej úrovni C1 sa predpokladá výskyt nasledujúcich typov textov a práca s nimi:

Recepcia

- široký rozsahu autentického nahraného a vysielaného zvukového materiálu, čiastočne aj v nespisovnom jazyku – rozhlasové a televízne vysielanie, oznamy, hlásenia, pokyny),
- filmy, ktoré obsahujú špecifické výrazy ako slang, idiómy, ustálené slovné spojenia,
- odborné diskusie, prezentácie, divadelné predstavenia,
- publicistické texty (eseje, články v časopise, kritiky, fejtóny, reportáže, recenzie, úvodníky, komentáre),
- neformálne listy, články, blogy, e- maily,
- odborné články.

Produkcia

- formuláre, dotazníky,
- odporúčanie, žiadosť, sťažnosť, reklamácia
- motivačný list,
- poznámky z prednášok,
- jasný, podrobne štruktúrovaný a syntakticky správny opis a imaginatívny text.

Interakcia

- neformálna diskusia,
- formálna diskusia, debata,
- pracovný pohovor,
- kritické poznámky alebo nesúhlas, s minimalizovaním prípadnej urážky,
- sústrasť, ľútosť, záujem, nezáujem,
- vyjednávanie, spoločné plánovanie.

Štylistika

Žiak dokáže:

- správne používať štýly verejného charakteru a rozumieť im: publicistický, odborný, umelecký, rečnícky a administratívny štýl: napr. odborný štýl *Una frase può essere segnata da diverse prospettive delle quali vengono presentate la marcatezza pragmatica e sintattica. L'espressività è raggiungibile anche grazie all'ordine degli elementi all'interno della frase, diverso da quello canonico.*
- prispôbiť svoj prejav, svoje vyjadrovacie prostriedky situácii a príjemcovi výpovede a dokáže si zvoliť vhodnú úroveň formálnosti, ktorá zodpovedá daným okolnostiam, ako aj štýl podľa čitateľa/ poslucháča, ktorému je text/ prejav určený,
- sebavedome sa vyrovnáť s neprijemnými otázkami, presadiť sa a udržať si slovo a viesť dlhšiu neformálnu konverzáciu,
- naplniť cieľ a zámer, ktorý svojím jazykovým prejavom sleduje a zároveň cieľavedome vybrať také jazykové prostriedky, ktoré sú vhodné pre daný jazykový prejav,
- jasne sa vyjadriť, dobre usporiadať text, presne sformulovať svoje myšlienky a názory, rozvíjať konkrétne body a vhodne nadviazať na príspevky ostatných alebo zakončiť jazykový prejav vhodným záverom,
- vyriešiť spor, napríklad ak ide o nesplnenie dohody, pokutu, finančnú zodpovednosť za škody, zavinenie nehody, meškanie spoja...:
- žiadať vysvetlenie/chiedere la spiegazione: *Cosa stai dicendo? Cosa vuoi dire? Non so se posso chiedere...; Se potessi chiedere...; Spero di aver capito bene...; Le dispiacerebbe spiegarmi bene perché...;*
- navrhnúť riešenie/proporre una soluzione: *Credo che la soluzione migliore sia...; propongo pertanto delle misure adeguate...; La scelta migliore in circostanze prevalenti*
- sťažovať sa/reclamare/lagnarsi: *Ho inviato un reclamo con raccomandata alla vostra società utilizzando l'indirizzo presente sulla bolletta ma non mi è ancora ritornato l'avviso e non so nulla del mio reclamo.*
- reklamovať/dovolávať sa svojich práv/reclamare/ far rispettare i propri diritti: *Tuttavia, l'oggetto che ho ricevuto a difetti e sembra che questi difetti sono dovuti ai danni che voi avete fatto a l'oggetto per questo motivo l'oggetto dovrà essere rimborsato a vostro carico....;*
- taktne upozorniť (ak sa nesplnia podmienky): *avvisare gentilmente (se le modalità non sono state realizzate): Nel caso non ottenga una vostra gentile risposta... sarò costretto a .../ non avrò altra scelta che.../ non avrò altre possibilità.../ prenderò le misure necessarie per...*

V ústnom prejave:

- jazykovo správne usporiadať svoj prejav *l'ordine di un discorso: Prima di tutto, in primis inizierei, Inizio dicendo, per iniziare.../ da un lato..., dall'altro lato.../ da un certo punto di vista..., dall'altro punto di vista.../ per di più, anche, .../ comunque, in cambio, tuttavia, indubbiamente.../ o/oppure, cioè, come ho già detto.../ per finire, per concludere, terminando, per terminare, a termine per concludere, per finire...,*
- správne použiť v ústnom prejave vyjadrovacie prostriedky, napríklad:
  - pri vyjadrení vlastného názoru esprimere *l'opinione personale: Come io la vedo/ come mi sembra...; Penso che...; A mio parere...Secondo il mio parere; Per dire la verità...; se posso esprimere una mia modesta opinione...,*

- pri argumentácii l'argomentazione: *Come dice x...; Sono d'accordo con x affermo quanto...; Credo che x è giusto che...; è vero che... ciononostante,... comunque,...; Sebbene... a me sembra...; Nonostante questo penso...; Non è vero che...*
- keď poskytuje radu dare consiglio: *Il più importante / consigliabile / indicato...; l' unica cosa che posso consigliare è: / suggerire ... è; Vorrei suggerire...; Si può sempre..., si potrà sempre*
- keď poukazuje na negatívne veci se commentiamo qualcosa negativo: *Siamo in grado di evitare che accada anche a noi...; Impariamo dagli errori degli altri / affinché non succeda a noi ...*
- keď preukazuje záujem di Se vogliamo dimostrare l'interesse: *Attira la mia attenzione...; Quello che mi ha attirato nella maggior parte ...,*
- keď žiada o informáciu se vogliamo qualche informazione: *Anche/ Oltre/In più... Vorrei ricevere vorrei ottenere delle informazione su.../. Vi sarei molto grata se mi forniste delle indicazioniii...*
- pri vyjadrení súhlasu dimostrare accordo: *Anche io vorrei dire...; Direi la stessa cosa, Condivido la stessa opinione. Sono d'accordo con te su questo/ quello/. Davvero. Esatto. Non c'è dubbio. È una grandissima verità.*
- pri vyjadrení nesúhlasu dimostrare disaccordo: *Non direi che...; Non lo vedo così. Questo non ha senso. Questo no ha per niente senso . È vero che...; Non sono convinto; Non sono d'accordo con quello che...; Per niente ! Affatto!*
- keď chce vstúpiť do rozhovoru per entrare nel discorso: *Scusa/ Scusa se ti interrompo ma...; Scusa se ti fermo ... Mi dispiace di intervenire...; Posso dire una cosa a favore ? Posso dare una spiegazione/ spiegare qualcosa?*

V písomnom styku:

- obvykle písať bez pomoci slovníka,
- napísať najrozličnejšie typy textov jasne a presne sebaistým a osobným štýlom, ktorý je vhodný pre čitateľa, ktorému je text adresovaný, a ktorý preukazuje zvládnutie prostriedkov organizácie textu, spojok a prostriedkov textovej koherencie,
- napísať správne obsahovo i formálne akúkoľvek žiadosť/ motivačný list na tému, ktorá je predmetom jeho záujmu (štúdium, štipendium, ...):
  - oslovenie napr. destinatari: *Egregio/ -a signore/-a; Egregi Signori; Distinto signore/-a*
  - motív/dôvod žiadosti/ listu motivo della lettera: *Le scrivo per...; Scrivo per i motivi...; Mi interessa molto continuare i miei studi...; Vorrei sapere... – ottenere degli informazioni... sulla facoltà.../ conoscere le modalità per poter essere ammesso.../ chiederei l'iscrizione al corso...; Allego tutta la mia documentazione per poter studiare nei corsi...; Ho letto un annuncio pubblicato nel giornale ... sulla concessione delle borse di studio...; Mi rivolgo a voi per poter ricevere delle informazione precise concernente la concessione delle borse di studio ...,*
  - očakávanie odpovede attesa della risposta: *In attesa della vostra gentile risposta, ...; Sto aspettado la vostra risposta prima che iniziil concorso.*
  - conclusione: *Ringrazio in anticipo ; In attesa della vostra risposta; Con maggior interesse, ...; Cordialmente, ...; Vi invio distinti saluti,...; RingraziandoVi anticipatamente attendo una vostra risposta.*
- písať o zložitých predmetoch/ témach v liste, referáte či správe a zdôrazniť, čo pokladá za najdôležitejšie,

- vytvoriť jasný, podrobný, štruktúrovaný a syntakticky správny opis na zložité témy s rozvinutím konkrétnych myšlienok,

3. Slovná zásoba, lexikológia, frazeológia

Žiak ovláda slovnú zásobu definovanú pre nižšie komunikačné úrovne A1 až B2, ktoré sú stanovené v pedagogickej dokumentácii (príloha Štátneho vzdelávacieho programu). Na úrovni C1 ju rozšíri o lexiku z rôznych oblastí, najmä však o populárno-vedeckú a odbornú, vyplývajúcu z daného odboru štúdia žiaka.

Slovná zásoba je na tejto úrovni natoľko rozsiahla, že ju nie je možné taxatívne vymedziť. V ústnej a písomnej komunikácii je používanie slovnej zásoby oproti nižšej úrovni presnejšie, žiak rozoznáva jemnejšie odtienky vo význame slov, vyjadruje sa precíznejšie, využíva odbornú slovnú zásobu a špecifickejšie výrazové prostriedky.

Na úrovni C1 žiak vie

- používať synonymá, homonymá, antonymá, časté frazeologizmy.
- vysvetliť význam osvojených slov opisom, výkladom, synonymom, prekladom
- použiť bežne využívané skratky, slovné spojenia,
- pochopiť viacvýznamovosť slova v rôznych kontextoch,
- rozlíšiť homofónny,
- citovo zafarbené slová.
- použiť ustálené slovné spojenia
- vyjadriť približnosť (neurčitý jazyk)
- použiť hovorový jazyk
- odhaliť „falošných priateľov“ – slov a fráz, ktoré v cudzom a materinskom jazyku znejú podobne, ale majú iný význam
- odlíšiť formálne a neformálne registre
- porozumieť rôznym variantom druhého vyučovacieho jazyka.

Lexikológia

Žiak:

- má bohatú slovnú zásobu zahŕňajúcu ustálené slovné spojenia, bežne používané hovorové výrazy, nespisovné pomenovania, niektoré odborné výrazy, v písomnej podobe dokáže použiť aj knižnú lexiku. Plynule používa slová talianskeho pôvodu ako aj slová, ktoré sa začlenili do talianskej lexiky prevzatím z iných jazykov (gréčtiny, latinčiny, angličtiny, iných románskych jazykov a pod.),
- dokáže porozumieť a použiť v praxi nielen aktívnu ale aj pasívnu slovnú zásobu. Zo štylistického hľadiska používa nielen neutrálnu lexiku ale aj štylisticko príznakové slová a expresívne slová,
- pozná základné talianske slovníky, ich rôzne typy, vie ich používať a rozumie skratkám, ktoré sú v nich použité: (napríklad: *pron.* – pronome, *vulg.* – vulgare, *f.* – femminino, *fam.* – familiare),
- pozná regionálne varianty bežne používaných slov (geosynonymá) napr.: *l'anguria* / *cocomero*, *balocchi/ giocattoli*, *bizze/ capricci*, *acquaio/ lavandino*, *pupo/ bambino*,
- pozná význam podstatných mien nielen v singulári ale aj v pluráli, ktorý má, v niektorých prípadoch, dva tvary v množnom čísle: *il fondamento* (podklad, základ) – *i fondamenti* (základy napr. vedy, štátu) – *le fondamenta* (základy domu); *l'anello* (prsteň, krúžok) – *gli anelli* (prstene, krúžky) – *le anella* (kadere – knižne),

- pozná slová, kde sa presunom prízvuku na inú slabiku sa mení ich význam, prípadne slovný druh: *ché (spojka), che(zámeno), da (predložka), dà (sloveso dare, indikatív prézenta 3.os. singuláru), àbito (odev) – abito (žila, bývala), desidero (túžiš), desidero (túžby), ancora (kotva), ancora (ešte, znovu, opäť)*.

Žiak ovláda:

- základné jazykolamy, napríklad:
  - Filastrocca sciogligrovigli con la lingua ti ci impigli ma poi te la sgrovigli basta che non te la pigli.
  - Se l'arcivescovo di Costantinopoli si arcivescovocostantinopolizzasse vi arcivescovocostantinopolizzereste voi per arcivescovocostantinopolizzare lui?
  - slovo v systéme slovnej zásoby – významová, morfematická a slovotvorná štruktúra slova: morféma, sufix, prefix atď.
- tvorenie slov, spôsoby tvorenia slov:
  - odvodzovaním (napríklad: *canto-cantante-cantilena-cantare; mare-marina-marinaro - marinaio*),
  - odvodzovanie slov predponami: *a-, ante-, anti-, bi-, bis-, circum- / circon-, cis-, con-, com-, col-, contra-, contro-, de-, di-, dis-, eu-, extra-, fra-, in-, im-, il-, ir-, im-, il-, ir-, infra-, inter-, ob-, post-, pre-, pro-, re- / ri-, s-, sin-, sotto, stra, sub-, super-, sur-, tra-, trans-, tras-, tri-* (napríklad: *amorale, antenato, antivenire, bilingue, bislungo, circondare, cisalpino, connazionale, contraddire, deportare, diboscare, disarmonia, extracomunitario, infrastruttura, metafisica, oltretomba, prosegretario, riacquisto, sfortunato, sottocommissione, stravedere, tramezzare, traslocare, triciclo*),
  - príponami:
    - nominálnymi: *-accio, aggina, aggio, -aglia, -aio, -enza, -eria, -mento, -oide, -one, -ota, -tore* (napríklad: *cagnaccio, ridicolaggine, passaggio, gentaglia, fornaio, intelligenza, pirateria, arredamento, suffissoide, librone, patriota, colonizzatore*),
    - prídavných mien: *-ale, - ambulo, -ario, - bile, -ese, -evole, -ico, -issimo, -oso, -ota* (napríklad: *funzionale, sonnambulo, confusionario, giustificabile, milanese, ammirevole, filosofico, purissimo, famoso, cipriota*),
    - sloves: *-are, -ere, ire* (napríklad: *calmare, correre, snellire*),
    - prísloviak: *-mente* (napríklad: *velocemente, gelosamente*),
  - skladaním (napríklad: dvoch podstatných mien: *il cefelatte, il pescecane*; podstatného a prídavného mena: *il palcoscenico, l'acquaforte*; prídavným menom a podstatným menom: *la mezzaluna, il biancospino*; dvoma prídavnými menami: *sordomuto, grigioverde*; slovesom a podstatným menom: *il portalettere, il paracadute*; dvoma slovesami: *il dormiveglia, il toccasana*; príslovkou/ predložkou a podstatným menom: *oggiogiorno, il dopopranzo*; príslovkou a slovesom: *benedire, maltrattare*; príslovkou a prídavným menom: *malproprio, benestante*; predložkou a príslovkou: *dabbene, dappoco*; rôznymi slovnými druhmi: *benché, eppure, evviva, stasera, chissà*;
  - celými vetami: *il nontiscordardimé, saltimbanco*
  - spájaním (napríklad: *guardia civile, inchiostro di China, pesce spada, guerra civile, , il passero domestico, salice piangente*)
  - skracovaním: (napríklad: *dott. - dottore, f.lli - fratelli, sig. – signore, sg./ sgg. - seguente, seguenti, E.V.- Eccellenza Vostra, preist. - preistoria*

Frazeológia

Žiak pozná všeobecne známe ustálené slovné spojenia, ktoré upevňujú spoločné prístupy a sú významným príspevkom do ľudovej kultúry. Znalosť nahromadenej ľudovej múdrosti vyjadrená v jazyku, o ktorom sa predpokladá, že je všeobecne známy, je významnou zložkou sociokultúrnej kompetencie.

Žiak ovláda:

- všeobecné výroky (Sentenze generali), napríklad: *Il troppo stropia/ storpia* – Všetkého veľa škodí. *Il poco basta, il troppo guasta.* – Všetko s mierou. *Meglio poco che nulla.* – Lepšie málo ako nič. *Il buon soldato si conosce in guerra.* - Dobrého vojaka spoznáš v boji. *Si pigliano la mano con tutto il braccio.* – Podaj prst a uchmatnú ti celú ruku. *Chi va piano, va sano e va lontano.* - Pomaly ďalej zájdeš. *Con la volpe conviene volpeggiare.* – Kto chce s vlkami žiť, musí s nimi vyť./ Kto si sadne medzi vrani, musí krákať ako ony. *Tante teste, tanti cervelli.* - Viac hláv, viac rozumu. *Chi non ha giudizio abbia le gambe.* - Kto nemá v hlave má v nohách. *L'uomo propone e Dio Dispone.* - Človek mieni, a Pán Boh mení. *Chi parla semina, chi tace raccoglie.* - Kto hovorí, seje, kto mlčí žne. *Chi cerca trova.*- Kto hľadá, nájde. *Volere è potere.*- Chcieť znamená môcť.
- príslovia a porekadlá (Proverbi, sentenze), napríklad: *Lontano dagli occhi, lontano dal cuore.*- Zide z očí, zide z mysle. *Donne e buoi dei paesi tuoi.* - Ženu a voly si hľadaj vo svojom chotári. /Kravu a ženu najlepšie po známosti brať./ *Sposa bagnata, sposa fortunata.* – Zmoknutá nevesta, šťastná nevesta. *La pianta che fa molti frutti, non li matura tutti.* Keď strom zarodí veľa plodov, nie všetky dozrejú. *Bellezza è come fiore che nasce e presto muore.* Krása je ako kvet, rozvinie sa a zvädne hneď. *L'apparenza inganna.* - Zdanie klame. *Ognuno impara a proprie spese.* - Každý sa na vlastnej škode učí. *Il frutto segue il fiore, e buona vita onore.* - Kvet dáva plod, čínorodý život pocty. *L'avarò è sempre povero.* – Lakomec je najväčší úbožiak./ Skúpy draho kúpi. *Le bugie non invecchiano.* – Lož nezostarne. *Non mettere bocca dove non ti tocca.* – Čo sa ťa netýka, nehas. *L'acqua cheta rompe i ponti.* Tichá voda brehy myje. – *Aiutati che Dio t'aiuta.* Pomôž si sám, aj Boh ti pomôže. – *Batti il ferro finché è caldo.* Železo treba kuť za horúca. – *Chi non semina non raccoglie.* Kto neseje, nežne. – *Chi prima arriva prima macina.* Kto prv príde, ten prv melie. – *Chi troppo vuole nulla stringe.* Význam: Prílišná snaha nikam nevedie. – *Finché c'è vita c'è speranza.* Nádej umiera posledná. – *Il lupo perde il pelo ma non il vizio.* Vekom staré neresti nemiznú. – *Il pesce puzza dalla testa.* – Ryba smrdí od hlavy.– *Non c'è fumo senza arrosto.* Bez vánku sa ani lístoček nepohne. – *Patti chiari amici cari.* Priateľmi bud'me, dlhy si plat'me. – *Sbagliando s'impara.* Človek sa učí na vlastných chybách.
- idiómy a obrazné pomenovania spojené s:
  - ľudským telom, napríklad: *Allungare il collo.* *Andare a braccetto.* *Aprire gli occhi.* *Aver le mani lunghe.* *Avere (del) fegato.* *Avere gli occhi di Argo.* *Avere il coltello alla gola.* *Avere il mestolo in mano.* *Avere la faccia tosta (o di bronzo).* *Avere la pelle dura.* *Avere le mani fatate.* *Battere il naso.* *Entrare da un orecchio e uscire dall'altro.* *Essere il violino di spalla.* *Essere un grillo parlante.* *Fare la bocca a qualcosa.* *Fare la faccia lunga.* *Fare qualcosa contro stomaco.* *Lasciare la bocca amara.* *Mettersi le mani nei capelli.* *Mordersi le labbra.* *Nascere con gli occhi aperti.* *Nascondersi dietro di un dito.* *Perdere la faccia.* *Pestare i piedi a qualcuno.* *Porgere l'orecchio.* *Prendere la fortuna per i capelli.* *Raddrizzare le ossa a qualcuno.* *Reggere l'anima con i denti.* *Restare a mani vuote.* *Rifarsi gli occhi.* *Rizzare le orecchie,* *Salvare la faccia.* *Sentirsi ribollire il sangue nelle vene.*

- Sturare gli orecchi a qualcuno. Tagliare le gambe Tenere sott'occhio. Vedere la pagliuzza nell'occhio altrui. Voltare la faccia.*
- národnosťami a inými kultúrami, napríklad: *Essere un (o fare il) portoghese. Essere uno scozzese. Mescolare ebrei e samaritani. Essere come l'Araba Fenice. Pagare/ fare alla romana. Rimandare, mandare alle calende greche. Scoprire l'America.*
  - ľudskými vlastnosťami, napríklad: *Essere gonfio come una rana. Essere freddo come un masso. Essere negato. Essere una canna al vento. Fare il bambino. Essere un allocco.*
  - Číslami, napríklad: *Dirne quattro. Essere al settimo cielo. Far la pentola a due manici. Far la visita delle sette chiese. Fare tredici. Gridare ai quattro venti. Parlare a quattr'occhi. Spaccare il centesimo in due. Spaccare un capello in quattro. Sparare a zero su qualcuno.*
  - zvieratami, napríklad: *Abbassare le ali. Acchiappare farfalle. Andar per rane. Andar vitello e tornare bue. Andare a letto con i polli. Andare a sentir cantare i grilli. Andare in vacca. Avere grilli per la testa. Avere la bellezza dell'asino. Avere la scimmia sulla spalla. Buttarsi a pesce. Cantare come una rana. Chiudere un occhio. Comprare la gatta nel sacco. Essere come la volpe e il gatto. Essere sano come un pesce. Far la parte del leone. Fare come il delfino, che mette i tonni nella rete e poi scappa. Fare come la volpe con l'uva. Fare il pappagallo. Fare la fine del topo. Invitare la lepre a correre. Non essere né carne né pesce. Piangere lacrime di coccodrillo.*
  - farbami, napríklad: *Avere (o mettere addosso) una fifa blu. Esser nero come un calabrone. Essere al verde. Essere una pigna verde. Far vedere bianco per nero. Far vedere i sorci verdi. Farne de tutti i colori. Passarne de tutti i colori. Vederne de tutti i colori.*
  - písmenami, napríklad: *dall'alfa all'omega, non valere un'acca, non capire un'acca, non capire uno iota,*
- iné idiomatické a hovorové výrazy, napríklad: *Andare a gonfie vele Andare (o colare) a picco. Andare a zonzo. Andare per le lunghe. Cadere dalla padella nella brace. Farla finita. Lì per lì. Nuotare nel miele. Prendere in giro. Promettere mare e monti. Rimangiarsi la parola. Tenere duro. Trovarsi a un bivio. Uscire dai gangheri. Venire a galla.*

V. Jazyková zložka predmetu

Žiak na úrovni C1 je skúseným používateľom jazyka. Je schopný komunikovať ľahko a spontánne. Má rozsiahlu slovnú zásobu a dokáže si vybrať vhodný výraz pre svoj komunikačný zámer. Bez väčšieho úsilia produkuje jasný, gramaticky správne postavený prehovor, ktorý ilustruje efektívne využívanie jazykových štruktúr. Žiak na úrovni C1 má zvládnuté všetky jazykové prostriedky na nižších komunikačných úrovniach. Dôsledne udržiava vysoký stupeň gramatickej presnosti, omyly sú zriedkavé a je ťažké ich identifikovať (SERR, s. 115, 2006). Žiak okrem využívania jazykových štruktúr a komunikačných stratégií dokáže používať javy, ktoré sú v jazyku komplexné a výnimočné.

Nižšie uvedená špecifikácia jazykovej zložky predmetu uvádza príklady jazykových javov, ktoré sa do značnej miery vyskytli aj na nižších komunikačných úrovniach a sú rozšírené o javy špecifické pre úroveň C1.

Ilustratívna špecifikácia jazykovej zložky predmetu taliansky jazyk a interkultúrnych vedomostí

Nasledujúce príklady ilustrujú funkcie jazykových prostriedkov. Príklady uvádzané pri jednotlivých gramatických javoch zdôrazňujú funkčnosť gramatických štruktúr. Z toho dôvodu príklady slúžia len na ilustráciu.

Fonetická stránka jazyka

Fonetické a fonologické aspekty taliančiny

Žiak má takmer autentickú výslovnosť taliančiny a dokáže:

- rozlišovať a správne vyslovovať všetky hlásky talianskej abecedy
- uvedomuje si ich spôsob tvorenia, miesto tvorenia
- informatívne pozná klasifikáciu samohlások podľa spôsobu tvorenia (polohy jazyka) na nízke, stredné a vysoké (tzv. vertikálne členenie) a na samohlásky predné, stredné zadné
- uvedomuje si kvantitu samohlások:
  - krátke samohlásky (umiestnené pred spoluhláskou geminovanou ako aj prízvučné samohlásky na konci slova, všetky samohlásky v neprízvučných slabikách napr. piccolo, sabbia, buffo, senti, città atď.),
  - polodlhé samohlásky (nachádzajú sa v prízvučnej slabike a to: pred spoluhláskovými skupinami – napr. litro, pesto, porta; pred praepalatálnym /š/ - napr. punisci, pesce; pred palatálnym /l/ a /ň/: napr. foglie, luglio; pred afrikátom /c/ napr.: amicizia, Venezia),
  - dlhé samohlásky (v prízvučných slabikách pred spoluhláskou napr: lava, sole, luna a pred samohláskou: vendei, neutro, ciao atď.),
- plynule vyslovuje otvorené e a,e; zavreté e; i, o- otvorené; o zavreté a u,
- pozná, správne používa a vyslovuje dvojhlásky (diftongy) napr.: iu, ui, ia, ie, io ,ua, ue, uo, ai, ei, oi, au, eu – fiume [fiù-me], leone [le-ó-ne], paura [pa-ù-ra], [ka'mi-ča] a trojhlásky (triftongy) iei, uoi – miei [mièi], puoi [puòi] atď.,
- spoluhlásky informatívne pozná a dokáže klasifikovať podľa:
  - spôsobu tvorenia (artikulácia: spoluhlásky záverové (okluzívny), úžinové (frikatívny), polozáverové (semiokluzívny), nosové (nazály);
  - miesta tvorenia (artikulácia: delí spoluhlásky na retoretné (bilabiálne), retozubné (labiodentálne, d'asnové (alveolárne), tvrdopodnebné (palatálne), mäkkopodnebné (velárne) a hrtanové (laryngálne),
  - znelosti (podľa jej prítomnosti alebo neprítomnosti rozlišujeme znelé spoluhlásky (párové a nepárové) a spoluhlásky neznelé,
- výslovnosť spoluhlások: [b]: banco, bocca, bicchiere; [č]: cena, Cina, mancia, fanciulla, cioccolata, [d]: dente, [dz]:zona, [dž]: gelo, gioco, logico, giardino, giovane, giurare [f]: fame, fune; [g]: gatto, goccia, guglielmo, guardare, grande, ghepardo, ghiaccio; [h]: nevyslovuje sa [j]: ieri, [k]: casa, come, culla, chiodo, cherubino, cura, clima, quello [l]: lana, [l']: figlio, egli [m]: mamma, [n]: naso, [ň]: gnomo, [p]: pelle, [s]: sasso, scala, sole, squadra, [š]: scendere, uscire, sciagura, fascio, sciupare, [t]: treno, [c]: inizio, [v]: vero, valle, [z] pred znelými spoluhláskami značenými graficky b,d,g,l, m,n,r,v: sbarcare, disgrazia, smeraldo, sregolato, svago, medesimo, centesimo, estasi, crisi, tesi, narcosiroso, [w]: uovo,

- zdvojené spoluhlásky: ich dlhšie trvanie - pri zdvojenom f,v,s, m,n l, r napr.: gallo, repubblica; intenzívnejšia artikulácia pri zdvojenom b, c, d, g, p, t, z napr.: diritto, adesso, fatto atď.,
- prízvuk: dynamický a stály, hlavný a vedľajší, delenie slov v taliančine podľa toho, ktorá slabika je nositeľkou prízvuku:
  - parole tronche – majú prízvuk na poslednej slabike (napr. attività, virtù, parlerò),
  - parole piane - majú prízvuk na predposlednej slabike (napr. andante, allegro),
  - parole sdrucciole/ kĺzavé - majú prízvuk na tretej slabike od konca (napr. ultimo, atono),
  - parole bidrucciole/ dvojklízavé - majú prízvuk na štvrtej slabike od konca (napr. nominano, terminano, abitano),
  - parole tridrucciole/ trojklízavé - majú prízvuk na piatej slabike od konca (napr. macinamelo),
  - parole quadridrucciole/ štvorklízavé - majú prízvuk na šiestej slabike od konca (napr. fabbricamicelo),
- slová, ktoré umiestnením prízvuku menia význam: napr. àncora- kotva, ancóra – ešte, còmputo – úloha, compito – ukončený atď.,
- monosylabické slová s rôznym významom ale rovnakou/ podobnou ortografickou podobou: napr. dèi (subst.) – dei (predložka), frà (subst.) – fra (predložka), ché (spojka), che – zámeno,
- intonácia: slovná a vetná,
- intonačné klesanie, stúpanie, stúpavo-klesavá intonácia,
- správne intonačne vysloviť rozkazovacie, zvolacie a opytovacie vety,
- rozdiely medzi intonáciou v spontánnom ústnom prejave a pri čítaní textu, pauzy, vie ich správne umiestniť vo svojom jazykovom prejave: I ragazzi (/) che studiano(//) superano gli esami.

Grafická stránka jazyka (ortografia)

Žiak dokáže písať tak dobre, že jeho písomný prejav nevyžaduje použitie slovníka a dokáže:

- správne použiť elíziu,
  - pri elidovaných samohláskach používa apostrof napr.: l'albero l'acqua, dell'uomo, all'ospite, sull'erba, un'aula, alcun'estate, nessun'automobile, ciascun'opera,
  - pri ukazovacích zámenách questo/questa, quello/quella napr.: quest'attore (modernejšie použitie: questo attore), quell'idea,
  - pri prídavných menách bello/a, grande, santo/a, buona napr.: un bell'anello, una bell'aria, un grand'artista, una grand'epoca, sant'Agostino, sant'Anna, una buon'occasione,
  - pri člene gli mužského rodu množného čísla: gl'interessi/ gli interessi ; pri osobných zámenách mi, ti, si, lo, la, vi a zámennej častici ne napr.: m'aspetta (modernejšie použitie: mi aspetta), l'abbiamo trovato, l'ammirano, se n'andò (modernejšie použitie: se ne andò),
  - pri ci (zámennej častici aj príslovke miesta) ak sú za nimi samohlásky e alebo i: c'è, c'indicò,
  - pri príslovkách anche, come, dove; predložiek di; spojke che: napr.: anch'io, com'è, dov'è, quantità d'esami, so ch'ella (modernejšie použitie: so che ella) sta peggio; pri niektorých príslovkových určeníach v predložkách da, senza: d'altronde, d'altra parte, d'ora, d'allora in poi, senz'altro,

- správne použiť apokopu:
  - pri uno, alcuno, ciascuno, nessuno, buono, quello, bello, santo pred nasledujúcou samohláskou alebo spoluhláskou: un libro, alcun allievo, ciascun dizionario, nessun ragazzo, quel paese, un bel quadro, San Francesco atď.,
  - možné použitie apokopy pri prídavnom mene grande, a to aj v ženskom rode: un gran compositore, a gran fatica; pri podstatom mene signore: il signor professore,
  - pri zámenách tale a quale (un tal uomo, qual distanza),
  - pri prvom z dvoch infinitívov: far vedere, dover vedere; pri infinitívnych väzbách: a andar bene, dir male, aver fame,
  - v skupine ďalších výrazov: amor patrio, color rosa, mal di mare, siam pronti atď.,
- správne rozdeľovať slová v taliančine (napríklad: o –ro, suo –no, a- iuo – la, gial – lo, ac – qua, is-tru-men-to, mo – stra- re),
- ovláda správne pravidlá písania interpunkčných znamienok v taliančine: čiarka (,), dvojbodka (:), bodkočiarka (;), úvodzovky (" "), pomlčka (–), spojovník (-), tri bodky (...), zátvorky (), rozdeľovník (/), apostrof (‘),
- ovláda pravidlá písania veľkých písmen v taliančine:
  - v tituloch, hodnostiach, v názvoch funkcií, ktorých nositeľom je určitá osoba: il Ministo, il Presidente della Repubblica; v priezviskách, v názvoch inštitúcií, organizácií (napríklad: Ministero delle Finanze, la Chiesa, l’Università degli Studi di Milano),
  - v názvoch sviatkov: il Natale, la Pasqua, la Pentecoste,
  - v zdvorilostnej forme oslovení a v korešpondencii: Pertanto Le saremo grati , Mi permetto di salutarLa,
  - v názvoch storočí: il Duecento, l’Ottocento,
  - mená národov a obyvateľov (prípustné aj malé písmená): gli Italiani, gli Italiani, i Toscani, i toscani atď.,
- správne napísať prízvuk v jednotlivých slovách, kde si to vyžadujú pravidlá: napr. tzv. parole tronche (s prízvukom na poslednej slabike) - città, virtù, longevità; viacslabičné slová: aldiquà, autogrù, nontiscordardim, slovesá v budúcom čase 1. a 3. osobe singuláru: parlerò, parlerà; v jednoduchom minulom čase (passato remoto) niektorých slovies ako battere, potere, ripetere (batté, poté, ripeté), príslovkách miesta(là e li), akcent, ktorý v slovách napomáha k ich odlíšeniu významu: napr. àncora- kotva, ancóra – ešte, còmposito – úloha, compito – ukončený; napomáha odlišovať slovné druhy: napr. dèi (subst.) – dei (predložka), frà (subst.) – fra (predložka), ché (spojka), che – zámeno.

Morfológia

Člen – L’articolo

Žiak ovláda:

- určitý člen (L’articolo determinativo) a jeho tvary v singulári a pluráli mužského rodu (napr. il libro – i libri, lo scopo - gli scopi, l’errore – gli errori) a ženského rodu (la donna le donne, l’eroina – le eroine),
- použitie určitého člena pri polospoluhláske i /j/, u/w/: lo iato (alebo l’iato), lo iettatore, lo yoduro, lo yogurt; il weekend, il whisky, il windsurf, il walkman, il word processor; použitie určitého člena „lo“ pred aspirovaným, dyšným h (napr. lo Hegel, lo Heine, lo hardware, la hall, la holding) a „l“ pred neaspirovaným h (napr. l’habitat, l’harem, l’hashish),

- substantivizácia iných slovných druhov členom určitým (napr. l'utile- úžitok, il leggere- čítanie, il no – nesúhlas, il perché – dôvod),
- substantivizácia viet určitým členom (Il dire chiaramente quanto penso è il mio modo di agire. – Hovoriť jasne to, čo si myslím, je môj spôsob jednania.),
- použitie člena namiesto opakovania podstatného mena už raz uvedeného vo vete (napríklad: I deputati repubblicani continuavano le loro trattative e i ~~deputati~~ democratici già se ne sono andati via.),
- použitie určitého člena:
  - pri bližšie určených podstatných menách (napr. la storia che ti sto raccontando),
  - podstatné mená označujúce druh, kategóriu (l'uomo é mortale),
  - abstraktných podstatných menách (la felicità),
  - pri privlastňovacích zámenách (la tua conoscenza),
  - pri zdobneniach (il nostro babbo),
  - pri označení častí ľudského tela (la faccia, i capelli),
  - pri pravidelnom opakovaní (il lunedì),
  - v ustálených slovných spojeniach (dar il buon giorno, dar benvenuto, fare la pace),
  - pred priezviskom významných osobností (la Delledda, /il/ Tasso, /i /Carducci),
  - a priezviskách v pluráli (I Medici),
  - meno autora a jeho diela (il Petrarca che ho nella biblioteca),
  - v súdnicte (ojedinele: il Francesco Petrucci),
  - pri geografických názvoch krajín, svetadielov, územných celkov, ostrovoch, názvoch riek, jazier, hôr, sopiek a niektorých miest (La Spezia, il Cairo, l'Aia, La Mecca atď.),
- spájanie členov s predložkami (Preposizione articolate): del, dal, al, nel, sul, col atď.),
- neurčitý člen (l'articolo indeterminativo) a jeho tvary v singulári un, uno, un' (un libro, un uomo, uno strumento – pre mužský rod), una, un' (una matita, un'isola),
- použitie neurčitého člena:
  - s bližšie neurčenými alebo neznámymi podstatnými menami v singulári (una voce),
  - v mennom prísudku a doplnku (La vita è una lotta. Il gabbiano è uccello acquatico.),
  - pri podstatných menách, ktoré súhrnne charakterizujú vlastnosti, typ, pojem (Un cittadino deve obbedire alle leggi.),
  - na zdôraznenie niektorej vlastnosti podstatného mena (un suggestivo parco, un cielo nuvoloso),
- vynechávanie člena (Omissione dell'articolo):
  - pri ukazovacích, opytovacích a väčšine neurčitých zámen (questo paese, ogni giorno),
  - v oslovení smerom k adresátovi (Come sta, signora?),
  - v nápisoch a označeniach, v názvoch kníh, kapitol (Ingresso, Uscita, Grammatica storica),
  - v prísloviach (Cane che abbaia non morde.),
  - v názve mesiacov, dní pokiaľ sa neopakujú pravidelne (Mercoledì, Febbraio),
  - pred osloveniami, titulmi (don Rodrigo, papa Gregorio),
  - vo väzbách fare da (medico), comportarsi da (eroina), vivere da (re),
  - v ustálených slovných spojeniach (napr. avere fame, aver paura, far paura, dar occasione),

- v ustálených príslovkových určeníach spôsobu (napr. a piedi, in fondo, senza dubbio, a prima vista),
- v ustálených spojeniach vo funkcii príslovkového určenia miesta (napr. andare in campagna, ritirarsi in montagna, stare a casa),
- pri názvoch odevov (essere in camicia, essere senza scarpe atď.),
- pri názvoch dopravných prostriedkov (andare in macchina, in treno, in barca),
- pri látkových podstatných menách (un pavimento di cemento),
- v prístavku (Medici, mercanti e banchieri riuscirono a governare sino al 1737),
- pri podstatných menách s neurčitým počtom, množstvom (Bologna ospita numerose fiere internazionali.),
- delivý člen (Articolo partitivo),
- tvary delivého člena: di a určitý člen nasledujúceho podstatného mena (del vino, dello zucchero, dell'inchostro, dei fiori, degli studenti, dell'acqua atď.),
- použitie delivého člena:
  - v singulári na označovanie neurčitého množstva (vorrei dell'insalata),
  - v pluráli na označenie neurčitého počtu (comprare delle sigarette),
- vynechávanie delivého člena:
  - po predložkách (Roma è collegata da tante strade e linee ferroviarie),
  - po výrazoch množstva pred predložkou di (una dozzina di uova),
  - v otázkach (C'è verdura cotta?).

Podstatné mená

Žiak ovláda:

- klasifikáciu substantív - Classificazione dei sostantivi:
  - vlastné podstatné mená (I nomi propri: napr. Carla, Italia, Bologna),
  - všeobecné podstatné mená (I nomi comuni: napr. essere umano, animale, oggetto),
  - hromadné podstatné mená (I nomi collettivi: napr. popolo, mandria, mobilia),
  - konkrétne podstatné mená (I nomi concreti: napr. uomo, leone, strada),
  - abstraktné podstatné mená (I nomi astratti: napr. amore, gioia, cattiveria),
  - počítateľné pod. mená (I nomi numerabili: napr. finestra, libro, penna),
  - nepočítateľné (látkové) pod. mená (I nomi non numerabili – nomi massa: napr. sale, acqua, vino),
- gramatickú kategóriu rodu (Il genere del nome):
  - mužský rod (genere maschile), napr. väčšina podstatných mien zakončených na príponu – o: il libro, il prezzo; názvy niektorého ovocia: il limone, il dattero, il fico, l'ananas; podstatné mené cudzieho pôvodu: lo sport, il film, il gas; výnimka zakončená na -i: il brindisi, názvy stromov – il melo; kovov a chemických prvkov- l'oro, l'ossigeno; názvy dní (okrem nedele), mesiacov – il lunedì, il freddo dicembre; názvy pohorí, morí, riek, jazier – I Pirenei, l'Atlantico, Il Po, il Garda; svetové strany – il Nord /Settentrione, il Sud/ il Mezzogiorno/ il Meridione, l'Est/ il Levante/ l'Oriente, l'Ovest/ il Ponente, l'Occidente); názvy niektorých štátov a regiónov: il Belgio, il Perù, l'Egitto, gli Stati Uniti, il Piemonte, il Lazio; názvy niektorých miest a ostrovov: il Cairo, il Madagascar,
  - ženský rod (genere femminile), napr.: väčšina podstatných mien zakončených na príponu –a: la casa, la sedia, la penna; názvy vedných odborov a abstraktných podstatných mien: la linguistica, la matematica, la fede; názvy kontinentov, regiónov, miest a ostrovov: l'Europa, l'Africa, la Toscana, la

Dotta Bologna; názvy niektorých stromov: la palma, la quercia, la vite; názvy ovocia: la ciliegia, la mela, la pera; podstatné mené cudzieho pôvodu: la gang, la holding; niektoré podstatné mená zakončené na -o: la mano, la radio, la dinamo, la moto l'auto, la foto, la virago, la biro, názvy niektorých riek, pohorí- La Seina, La loira, La Garonna; la Maiella, Le Alpi, Le Dolomiti, Le Ande), podstatné mená gréckeho pôvodu zakončené na -ma: il poema, il teorema, il problema, il diploma, il dramma, podstatné mená zakončené na -i: la crisi, l'analisi, la tesi, la diagnosi, l'oasi, podstatné mená zakončené na -tà, -tù: la bontà, la civiltà, la verità, la austerità, la virtù, la gioventù, la servitù,

- podstatné mená “di genere comune” s rovnakým tvarom pre oba rody , singulár aj plurál, líšia sa len podľa prirodzeného rodu členom určitým/neurčitým: napr. il giornalista- la giornalista, il pianista- la pianista, il suicida - la suicida, il nipote - la nipote, il custode- la custode, un insegnante- un'insegnante, il consorte- la consorte, il colega - la colega, il pediatra - la pediatra, un'atleta - una atleta,
- podstatné mená s odlišným významom v mužskom a ženskom rode (napríklad: il cenere-popol, telesné pozostatky; la cenere – popol; il capitale – kapitál, la capitale – hlavné mesto, il fine- účel, cieľ; la fine – koniec, il fronte- front, la fronte – čelo atď.),
- podstatné mená s odlišným významom v mužskom a ženskom rode, ktoré sa líšia aj koncovkou (napríklad: il baleno – blesk, la balena – veľryba, il caso – prípad, la casa- dom, il collo – krk, la colla – lepidlo, il colpo – úder, la colpa – vina, il fallo – chyba, la falla – trhlina, il modello – vzor, la modella – modelka, il pianto – plač, la pianta – rastlina, il punto . bod, la punta – špička, lo spigo – levanduľa, la spiga – klas atď.),
- tvorenie podstatných mien ženského rodu, na základe podstatných mien mužského rodu koncovkami: poeta – poetessa, duca – duchessa; alunno- alunna, gatto – gatta, diavolo – diavolessa, avvocato – avocata/ avocatesa (pejoratívum), filosofo – filosofa (pejoratívum), deputato – deputata/ deputatesa (pejoratívum), signore – signora, padrone- padrona, infermiere - infermiera, studente – studentessa, principe – principessa, leone – leonessa, elefante – elefantessa, imperatore – imperatrice, scrittore – scrittrice, pittore – pittrice, pastore – pastora, impostore – impostora, traditore – traditrice/ traditora, stiratore – stiratrice/ stiratora (archaické, zriedkavé), possessore – posseditrice, difensore – difenditrice, ucissore – ucciditrice/ uccisora (zriedkavé),
- osobitný typ podstatným mien mužského a ženského rodu, prechýľovanie podstatných mien (nomi indipendenti) u osôb: napr. eroe – eroina, re – regina, zar – zarina, dio – dea, fante – fantesca, doge – dogressa, abate – badessa, padre – madre, fratello – sorella, marito – moglie, genero – nuora, frate – suora, celibe – nubile, uomo – donna, maschio – femmina, u zvierat: il montone – la pecora, il porco – la scrofa, il toro – la vacca, il fuco – l'ape, gallo – gallina, cane – cagna ; genere promiscuo dei nomi: il maschio della volpe/ la volpe maschio – la femmina della volpe/ la volpe femmina atď. Moderné tendencie uplatňujúce sa pri prechýľovaní v oblasti tradičných mužských profesií a funkcií: sindaco, cosmonauto, presidente, vigile, deputato,
- gramatickú kategória čísla a pádu,
- tvorbu plurálu podstatných mien mužského a ženského rodu pomocou zámeny koncoviek singuláru: napr. il problema – i problemi, il geometra – i geometri, il giornalista- i giornalisti, il suicida – i suicidi, podstatné mená zakončené na -ca –ga v singulári a ich zmena na -chi, - ghi, -che, -ghe v pluráli: napr. il monarca – i monarchi, lo stratega – gli strategi, la barca – le barche, la bottega – le botteghe, podstatné mená zakončené v singulári na -cia, già sa a ich zmena v pluráli na -cie, gie: napr. la farmacia – le farmacie, la bugia – le bugie, ; koncovky - cia, - gia (con i atona) a ich zmena na -cie, -gie: napr. la camicia – le camicie, la ciliegia – le

ciglie**ie**, ak je pred koncovkami *cia*, *-gia* v singulári spoluhláska- v pluráli majú koncovku *-ce*, *-ge* napr. *la provincia* – *le province*, *la spiaggia* – *le spiagge*, zmena koncovky *-o* v singulári na *-i* v pluráli: napr. *bambino*- *bambini*, *sasso* – *sassi*, špecifiká pre tzv. *parole piane* a *sducciole* zakončené na *-co*, *-go* v singulári a ich tvorba koncovky plurálu: napr. *baco* – *bachi* (*parola piana*), *medico* – *medici* (*parola sdrucchiola*), výnimky: *amico*- *amici*, *nemico* – *nemici*, *dialogo* – *dialoghi*, *strascico* – *strascichi*, podstatné mená zakončené na *-co*, *-go* v singulári s dvojitou možnosťou koncoviek *gi*, *ghi* v pluráli: *chirurgo* - *chirurgi*/*chirurgghi*, *farmaco* – *farmaci*/*farmachi* atď.; pod. mená zakončené na *-io* v singulári a ich zmena na *-i* v pluráli: *zio* – *zii*, *rinvio* – *rinvii*, podstatné mená zakončené v singulári na *-e* a ich zmena na *-i* v pluráli: **napr.** *il giudice* – *i giudici*, *la legge* – *le leggi*, *la madre* – *le madri*, koncovka *-ie* a jej zmena na *i*: *la moglie* – *le mogli*, *la superficie* – *le superfici*,

- nemenné podstatné mená pre singulár a plurál (Nomi invariabili) napr. *il vaglia* – *i vaglia*, *il cinema* – *i cinema*, *il delta* – *i delta*, *la dinamo* – *le dinamo*, *la serie* – *le serie*, *la congerie* – *le congerie*, *il brindisi* – *le brindisi*, *la diagnosi* – *le diagnosi*, *la diocesi* – *le diocesi*, *la virtù* – *le virtù*, *la città*, *le città*, *il film* – *i film*, *il goal* – *i goal*,
- pád: rozdielnosť používania pádu v slovenčine a taliančine, štyri pády v taliančine oproti šiestim pádom v slovenčine. Slovenské pádové koncovky, ktoré taliančina nemá sú nahrádzané voľnou spájateľnosťou predložiek s viacerými pádmi pri vytváraní predložkových väzieb na vyjadrovanie pádových vzťahov ako prirodzený dôsledok daného javu,
- podstatné mená *singularia tantum* (napr.: *il coraggio*, *il Natale*, *il sangue*, *il fiele*) a *pluralia tantum* (napr.: *le ferie*, *le esequie*, *le ide*, *le forbici*, *le redini* atď’),
- podstatné mená s dvojitou formou singuláru a plurálu (napr. *fostiero*/*fostiere* – *fostieri*, *braccio*- *i bracci*/ *le braccia*, *dito* – *i diti*/ *le dita*, *gesto* – *i gesti*/ *i gesta*, *osso* – *gli ossi*/*le ossa*, *membro* – *i membri*/ *le membra*, *muro* – *i muri*/ *le mura*, *urlo* – *gli urla*/ *le urla*,
- množné číslo zložených podstatných mien (*Plurale dei nomi composti*), ich transformácia do plurálu na základe typu jednotlivých komponentov napr. ak sú oba slová substantíva: *l’arcobaleno*- *gli arcobaleni*, substantívum a adjektívum: *caposaldo* – *capisaldi*, adjektívum a substantívum: *il francobollo* – *i francobolli*, sloveso a substantívum: *il battibecco* – *i battibecchi*, *il salvagente* – *i salvagente*, *l’aspirapolvere* – *gli aspirapolvere* (nemenná koncovka, substantívum je ženského rodu), sloveso a sloveso: *l’andirivieni* – *gli andirivieni*, sloveso a príslovka napr. *il posapiano* – *i posapiano*, predložka/ príslovka a podstatné meno napr. *il doposcuola* – *i doposcuola*, *il sottoscala*- *le sottoscala*, *la sopratassa* – *le sopratasse*,
- tvorenie podstatných mien (viď lexikológia).

Prídavné mená

Žiak ovláda

- kategórie prídavných mien:
  - vlastnostné prídavné mená (*Gli aggettivi qualificativi*): *bello*, *brutto*, *cattivo*, *caldo*, *freddo*, *nuovo*, *bianco*, *nero* atď’.,
    - rod a číslo vlastnostných prídavných mien (*genere e numero dell’aggettivo qualificativo*),
    - prídavné mená zakončené v mužskom a ženskom rode singuláru a plurálu odlišne (tzv. dvojvýchodné prídavné mená: napr. *nuovo*-*nuova*-*nuovi*-*nuove*),

- prídavné mená (jednovýchodné) zakončené rovnako v mužskom a ženskom rode singuláru (napr. verde) a v mužskom a ženskom rode plurálu (napr. verdi),
- prídavné mena nemenné (rovnaký tvar pre oba rody a čísla), napr. pari, dispari, impari; blu; avvenire (nel giorno avvenire - v budúcich dňoch); prídavné mená zložené z predložky a príslovky (i ragazzi perbene, le donne da bene),
- zložené prídavné mená (napr. un ragazzo sordomuto- i ragazzi sordomuti; un'opera storico-critica – le opere storico-critiche),
- prídavné mená označujúce farby (nero carbone, giallo pallido, verde bottiglia),
- ďalšie nemenné prídavné mená (s predponou anti: faro antinebbia –fari antinebbia, il sistema antifurto- i sistemi antifurto; prídavné meno arrosto: carna arrosto, maialino arrosto),
- zhodu prídavného a podstatného mena (accordo dell'aggettivo qualificativo) (zhoda v rode a čísle: napr. la faccia sporca- le faccie sporche),
- postavenie prídavného mena (Posizione dell'aggettivo qualificativo):
  - prídavné meno je väčšinou umiestnené za podstatné meno (napr. la lingua italiana),
  - v ustálených slovných spojeniach: il senso comune, lo stato civile,
  - prídavné meno pred podstatným menom (v ustálených spojeniach: la buona /mala sorte, la buona volontà; pri subjektívnom hodnotení: con rispettosa attenzione, un vero disastro atď.),
  - prídavné meno, ktoré mení význam podľa umiestnenia (napr. un gran'artista – veľký umelec, un artista grande – statný umelec, un povero uomo- úbohý človek – un uomo povero – chudobný človek atď.),
  - postavenie prídavného mena a príslovky (napr. un paesaggio molto pittoresco),
  - spodstatnené prídavné mená: substantivizácia (malato – chorý, il malato – chorý človek, vicino- susedný, il vicino – sused),
- elízia a apokopa pri niektorých adjektívach (Sant' Ambrogio, San Sebastiano),
- stupňovanie vlastných prídavných mien (pozitív, komparatív, relatívny superlatív: napr. utile- più/ meno utile – il più/ il meno utile); komparatív a spôsoby jeho tvorenia: di maggioranza, di minoranza, di uguglianza.),
- absolútny superlatív (vytvorený príponou –issimo: napr. carissimo, bianchissimo atď),
- nepravidelné tvary absolútneho superlatívu (acre-acerrimo, amlio-amplissimo atď.),
- iné spôsoby vyjadrenia absolútneho superlatívu: prefixálne, reduplikácia, perifrása,
- (napr. arcicintento, arcinoto, stragrande, superricco, pieno pieno, vecchio decrepito a i.),
- nepravidelné formy stupňovania prídavných mien (napr. buono – migliore – il migliore/ottimo atď.),
- determinatívne (určovacie) prídavné mená (Aggettivi determinativi o indicativi),
- prívlastňovacie prídavné mená ((Aggettivi possessivi): ich použitie s členom a bez člena. mio, tuo, suo, nostro, vostro, loro, altrui, proprio,
- ukazovacie prídavné mená a ich deiktická funkcia (Aggettivi dimostrativi): questo, codesto, quello, stesso, medesimo, tale,
- neurčité zámená (Aggettivi indefiniti): ogni, ciascuno, qualunque, qualsiasi, qualsivoglia, nessuno, qualche, alcuno, taluno, certuno, tale, poco, alquanto, molto, troppo, altro, altrettanto, tutto, diverso, vario,
- opytovacie adjektíva (Aggettivi interrogativi) - ich funkcie,

- číslovky ako početná skupina determinatívnych adjektív, použitie základných a radových adjektíválnych čísloviek v taliančine; ostatné kategórie daného typu adjektív: zlomky, násobné, rozčleňovacie, hromadné,
- syntaktické funkcie adjektív: atributívna (l'automobile veloce), predikatívna (l'automobile è veloce).

Zámená

Žiak ovláda:

- osobné zámená podmetové (i pronomi personali soggetto: io, tu, lui-egli-esso, lei-ella- essa atď.) a ich použitie napr. 1. po výrazoch come, quanto, anche ,neanche, pure, neppure, nemmeno (Nemmeno lei l'ha conosciuta.), 2. v mennom prísudku (Non sembrava più lui), 3. na zdvôraznenie (L'hanno detto loro), 4. nahrádzanie 1. a 2. osoby singuláru predmetovými tvarmi me, te (Ne so quanto te. Tu non sei me. Povero me!), vykanie (Lei: tretia osoba zámena ženského rodu, Lei uplatnená pri oslovení aj vo vzťahu k mužom, Loro ako zdvorilá forma oslovenia v pluráli namiesto „voi“,
- osobné zámená predmetové v prízvučných a neprízvučných formách:
  - (I pronomi personali complemento nelle forme toniche –forti: me, te, lui, lei, noi, voi, loro, sé),
  - (I pronomi personali complemento nelle forme atone - deboli e il loro uso con complemento diretto: mi, ti, gli, le, ci, vi, loro- gli, si e complemento indiretto:mi, ti, lo, la, ci, vi, li, le, si),
  - ich použitie napr. s rozkazovacím spôsobom (Non giudicatelò!), s infinitívom, gerundiom, participiom (Perdutola di vista se ne andò. Sto traducendolo in slovacco.), s príslovkou ecco (Eccoci qui.),
  - spájanie neznelých zámen (Le forme accoppiate di pronomi atoni): me lo, me la, me li, me le, te lo, gliela, glielo, glieli, gliele, se lo, se li, se la se le, ce la, ce lo, ce li, ce le, ve lo, ve la, ve li ve le) ,
- privlastňovacie zámená (Pronomi possessivi)– ich formálna zhoda s privlastňovacími adjektívami, ich spojenie s určitým členom a v niektorých prípadoch použitie neurčitého člena, neurčitého alebo ukazovacieho zámena (un nostro amico, questa tua preoccupazione, ogni sua parola), vynechávanie člena v niektorých ustálených väzbách (a mio parere, a casa tua, a mia disposizione, a mio nome, in mio favore, per conto mio, per colpa mia, è gentile da parte tua atď.), privlastňovacie zámená altrui (Sempre mi sacrifico per il bene altrui = per l'altrui bene.) proprio (pre 3. osobu j.č. a mn.č. (Non mantiene mai la propria parola = la sua parola.),
- ukazovacie zámená (Pronomi dimostrativi) questo, codesto, quel, quello, stesso, medesimo, tale, costui, costei, costoro, colui, colei, coloro, ciò atď.,
- ich použitie v spojení s podstatným menom (questo disturbo, quella strada) alebo samostatne (quella è una notizia importante),
- knižný charakter ukazovacích zámen codesto, costui, costei, costoro, colui, colei, coloro, ich tvary pre j.č. mužského rodu: costui, colui a pre j.č. ženského rodu: costei, colei, tvar mn.č. pre oba rody: costoro, coloro,
- ich funkcia podmetu, resp. predmetu vo vete, ich pejoratívne zafarbenie, vzťahujú sa len k osobám. (Costei non è un'amica sincera. Voglio incontrarmi con costoro.),
- ciò – nemenné zámeno stredného rodu, jeho funkcia ako podmet alebo predmetu (Ciò che dicono è indimenticabile. Ignoravo ciò. Di ciò parleremo domani.),
- vzťahné zámená (Pronomi relativi): il quale, la quale, i quali, le quali (tvarom variabilné), che, chi, cui (tvarom nemenné),

- opytovacie zámená (Pronomi interrogativi) chi, che, che cosa, quale, quanto,
- neurčité zámená (Pronomi indefiniti): altro, alcuno, taluno, certuno, certo, ciascuno, nessuno, tale, troppo, parecchio, molto, poco, tutto, tanto, alquanto, altrettanto, vario, diverso,
- uno, qualcuno, qualcheduno, ognuno, chiunque, chicchessia, checché, qualcosa, alcunché, niente, nulla, ogni, qualche, qualsiasi,
- v samostatnom postavení (ognuno sa) a nesamostatnom postavení (ogni conoscenza) a zámená vyjadrujúce množstvo (samostatne: tutti erano allegri, alebo v spojení so substantívom: molta gente).

Číslovky

Žiak ovláda:

- základné číslovky (numerali cardinali) – pri samostatnom použití ako aj v rôznych slovných a slovnodruhových spojeniach,
- používanie člena pri základných číslovkách v spojení s podstatným menom napr.: *i tredadue campioni, le ventidue case atď.*,
- singulár: 1000 - mille, plurál 2000 – duemila,
- použitie základných čísloviek v letopočtoch (l'anno mille novecentoquarantacinque- l'anno 1945), v dátumoch – il quattordici maggio (okrem prvého dňa v mesiaci), pri číslovaní stránok (la pagina cinquanta), pri označovaní storočí (13. až 20.) v literárnych alebo iných odporných textoch: Il Duecento, Il Novecento atď.,
- základné číslovky v určitých slov. spojeniach vyjadrujú neurčitý počet: dire due parole – povedať pár slov, di qui ci sono dieci passi – odtiaľto je to pár krokov, ripetere cento volte- stokrát opakovať,
- radové číslovky (numerali ordinali) – ich tvorenie od základných čísloviek pomocou prípon – esimo, -a, -e, i, pričom koncová neprízvučná samohláska je eliminovaná, resp. použitím radových čísloviek v desiatkach i jednotkách (zriedkavé): il secolo decimottavo – 18. stor., Pio Duodecimo – Pius XII,
- spojenie radových čísloviek a substantív: il primo piano, le prime impressioni,
- zlomky (frazioni), desatinné čísla (numeri decimali), percentá (numeri percentuali), násobné číslovky (numerali moltiplicativi - doppio, triplo, quadruplo, centuplo atď.), hromadné číslovky (numerali collettivi – paio, ambedue, entrambi, decina, dozzina, un centinaio, un migliaio, bimestre, ventennio, quintetto, distribučné číslovky (numerali distributivi) a uno a uno, a due a due, tre per volta, tre alla volta, per quattro atď.,
- matematické operácie a výrazy súvisiace s číslovkami (le operazioni matematiche e la terminologia riguardante i numeri).

Slovesá

Žiak má vedomosti, zručnosti a dosahuje vysoký stupeň znalosti pri ich praktickom používaní. Správne vyčasuje ktorékoľvek sloveso a správne vytvorí všetky jeho gramatické kategórie (osoba, číslo, čas, spôsob, rod).

- sloveso ako syntaktické centrum vety a jeho gramatické kategórie:
  - slovesný spôsob: modo (indicativo, congiuntivo, condizionale, imperativo),
  - čas: tempo (contemporaneità, anteriorità, posteriorità),
  - osoba a číslo: la persona e il numero (la prima – il parlante io; la seconda – l'ascoltatore: tu; la terza - designa qualsiasi altro individuo: qualcuno, qualcosa, Pietro, il libro, la strada atď.),
  - tranzitívnosť alebo netranzitívnosť (transitività o intransitività),
  - slovesný rod: činný, trpný (forma attiva, passiva del verbo),

- vid (dokonavý, nedokonavý): *aspetto (momentaneo, durativo)*,
- funkcia slovesa a jeho význam (*la funzione del verbo e il suo significato*),
- slovesá (verbi) a ich delenie do skupín: predikatívne (*predicativo*: napr. *piovere, correre, leggere atd'*), sponové (*copulativo*: napr. *essere, sembrare, apparire, crescere, risultare, diventare atd'*), auxiliárne / pomocné (*avere, essere*), modálne (modali/ servili: napr. *dovere, potere, volere, sapere, solere*), reflexívne/ zvrtné (*riflessivi*: napr. *addormentarsi, alzarsi, laurearsi, sentirsi*), frazeologické (*fraseologici*: napr.: *stare, stare per, cominciare, cominciare a, iniziare, seguire, finire, finire di, cessare di, smettere di, essere sul punto di atd'*), neosobné (*impersonali*: *piove, tuona, grandina, nevica, albeggia, fa caldo, si mangia, si studia, bisogna, accadde, sembra, è giusto, è necessario, è bello atd'*), účinné/ kauzatívne (*causativi*: napr. *fare - "Ci hanno fatto aspettare per cinque ore.", lasciare - "Carlo ha lasciato dormire in pace Piero."*; tranzitívne slovesá (*possono avere un complemento oggetto*: Marco *legge un libro.*), netranzitívne (*intransitivi* - napr.: *piovere, nuotare, dormire, morire, andare atd'*), dvojkonjugačné slovesá (verbi *sovrrabbondanti*: napr.: *compiere/ compire, adempiere/ adempire, empiere/ empire, dimagrire/ dimagrire atd'*), defektívne/ neúplné slovesá (verbi *difettivi*: napr: *addirsi, aggradare, delinquere, fervere, prudere, solere, urgere, vertere, vigere* – ich tvary sú archaické a niektoré z nich boli a sú úplne vynechané),
- konjugácia sloviess,
- žiak vie správne vyčítať ktorékoľvek sloveso a vytvoríť správne všetky jeho gramatické kategórie (osoba, číslo, čas, spôsob, rod),
- pravidelné slovesné konjugácie v taliančine: -are, -ere, -ire, ich časovanie. Časovanie pomocných a modálnych sloviess vo všetkých časoch,
- časovanie nepravidelných sloviess prvej konjugácie (*andare, dare, fare, stare*), druhej konjugácie (napr. *accendere, bere, cadere, cogliere, correre, dolere, giacere, giungere, persuadere, sapere, volere, volgere atd'*), tretej konjugácie: *apparire, dire, salire, udire, uscire, venire atd'*) vo všetkých časoch,
- určité a neurčité slovesné spôsoby, použitie časov (*Uso dei modi e dei tempi*),
- určité slovesné spôsoby (*Modi finiti*),
- indikativ - *L'indicativo*: prítomného času – *il presente*, imperfektum- *l'imperfetto*, zložený minulý čas - *il passato prossimo*, jednoduchý minulý čas - *il passato remoto*, predminulé časy: *il trapassato prossimo, il trapassato remoto*, budúci čas jednoduchý (*futuro semplice*), zložený budúci čas (*futuro anteriore*),
- zložitý systém minulých časov v taliančine a jeho uplatnenie v hovorenej a písomnej podobe jazyka. *Imperfektum a jeho funkcie*: typický naratívny spôsob interpretácie dejov v minulosti; opis prostredia, osoby, situácie v dejoch minulých; paralelnosť prebiehania dvoch minulých dejov; vyjadrenie deja v jeho trvaní a opakovaní; “*contemporaneità nel passato*“ v rámci časovej súslednosti,
- *passato prossimo a passato remoto, il trapassato remoto* (blízky a jednoduchý minulý a dávnominulý čas) ako dva časy explicitného vyjadrenia ukončenosti deja. Základné funkcie *trapassata prossima* a *remota*: vyjadrenie deja, ktorý v časovom horizonte prebehol pred iným dejom minulým. Limitované použitie *trapassata prossima* vo vedľajších vetách časových. Autonómne použitie *trapassata prossima* v jednoduchých pri akcentovaní časovej vzdialenosti deja,

- konjunktív – Il congiuntivo: prítomný konjunktív- congiuntivo presente, konjunktív imperfekta- congiuntivo d'imperfetto, minulý konjunktív – congiuntivo passato, predminulý konjunktív – congiuntivo trapassato,
- použitie konjunktívu v hlavných vetách:
  - ako rozkazovacieho spôsobu, vyjadrenie nepriameho rozkazu, po “che“ v konjunktíve prítomného času: napr. Prosegua in questa direzione e volto a destra!; Non mi fotografi, La prego!; Che si presenti subito! ,
  - k vyjadreniu rozvažovacích otázok: Che sia ammalata?,
- použitie konjunktívu vo vedľajších vetách:
  - v predmetovej vete uvedenej spojkou che vo význame “aby“, ak je v hlavnej vete sloveso vyjadrujúce pranie, vôľu, zákaz, žiadosť (napr. po slovesách volere, desiderare, permettere, acconsentire, pregare, imporre, ordinare, esigere, vietare, raccomandare, dire, scrivere; napr. Dice che non l'aspettino più.),
  - v predmetových vetách po slovesách vyjadrujúcich tvrdenie, názor – ak je sloveso v zápornom tvare (napr. záporné slovesá: non dire, non sostenere, non affermare, non dichiarare, non comunicare, non scrivere; napr. Non dico che non lo sappia fare.),
  - po slovesách vyjadrujúcich pochybnosť, neistotu (napr. dubitare, ritenere, sospettare, sperare, pensare, credere, supporre; Dove credi che fossi andata?),
  - po slovesách vyjadrujúcich duševný stav (napr.: meravigliarsi, compiacersi, vergognarsi, aver paura, essere contento, essere lieto; napr. Mi meraviglio che lui abbia detto unaq cosa simile!),
  - po neosobných výrazoch, ktorými sa vyjadruje neistota, vlastný názor (napr.: accade, sembra, pare, bisogna, è opportuno, è necessario, è probabile, è peccato, non è vero, è giusto, è difficile, è innegabile; È innegabile che la professoressa Ferelli sia una donna di successo.),
  - vo vzťahných vetách (napr. Se conosci l'inglese puoi impiegarti in una ditta che tenga rapporti commerciali con l'estero.),
  - vo vetách príslovkových: účelových (najčastejšie sú uvedené spojkou che, perché, affinché: “Vi ho raccontato tutto affinché sappiate la verità.”), podmienkových (po spojkách a spojkových výrazoch: se, a condizione che, a patto che, nel caso che, purché, a meno che: “ Se tu fossi venuta l'anno scorso, non mi avresti incontrato.“), podmienkových prístupkových (okrem spojok, spojkových výrazov sú uvedené i neurčitými zámenami: benché, sebbene, quantunque, nonostante /che, malgrado che, anche se, chiunque, qualunque: “Qualunque sventura ti colpisca, abbi fede in te stesso.“), účinkových (ak vyjadrujú cieľ, ktorý sa má dosiahnuť s použitím výrazov cosicché, i modo che, di maniera che: “Lo fece in maniera che non lo sapessi.“), spôsobových vetách (come se, quasi che, senza che: “ Non passa un giorno senza che Francesco le telefoni.“), časových po spojkách (prima che, avanti che, finché: “ “Aspettò pazientemente finché venisse il suo turno.“),
- kondicionál – Il condizionale: podmienovací spôsob prítomný – il condizionale presente, podmienovací spôsob minulý – il condizionale passato,
- funkcia, mechanizmus tvorenia, jednoduchý kondicionál v platnosti: vyjadrenia splniteľnej podmienky; ako „formula di cortesia; v ustálených spojeniach; hypotetická mienka, ktorá sa viaže na prítomnosť; zložený kondicionál v platnosti: vyjadrenie nesplniteľnosti deja tak v prítomnosti, ako aj v budúcnosti a jeho nenaplnenie v minulosti; vyjadrenie hypotetickej mienky vo vzťahu k minulosti; funkcia „futuro nel passato“,

- imperatív – L'imperativo: funkcie, tvorenie, nepravidelné tvary, imperatív prítomný (l'imperativo presente), imperatív budúci (l'imperativo futuro), záporná forma imperatívu, zdvorilé formy imperatívu adresované jednej a viacerým osobám,
- väzba určitého slovesného tvaru s infinitívom:
  - bez predložky
    - modálne sloveso: dovere, potere, sapere, volere, solere, usare a infinitív napr. Posso aprire la finestra?,
    - po slovesách: osare, ardere, sentire, vedere, fare, lasciare, desiderare, preferire (napr. Sento arrivare una macchina. Faccia portare i bagagli, prego.),
    - neosobných väzbách: è facile, è utile, è vietato, è necessario, bisogna, occorre, conviene, basta entrare,
  - s predložkou "a" umiestnenou po:
    - slovesách označujúcich pohyb (andare, arrivare, correre, venire, recarsi, tornare, mandare: napr. Sono venuto a informarvi dell'accaduto.),
    - slovesách označujúcich začiatok a trvanie a deja: cominciare, mettersi, accingersi, continuare, proseguire; napr.: Prosegui a discuterne.
    - niektorých zvratných slovesách: decidersi, limitarsi, arrischiarsi, divertirsi, sforzarsi, dedicarsi; napr.: Mi diverto a leggere romanzi storici.
    - pri iných ďalších slovesách: autorizzare, imparare, insegnare, invitare, costringere, rinunciare, acconsentire, aspirare, riuscire; napr.: È riuscire a tradurre molto bene.
  - s predložkou "di" umiestnených po:
    - slovesách vyjadrujúcich tvrdenia, myšlienky, rozhodnutia a pod. napr. affermare, sostenere, dire, dimostrare, provare, negare, decidere, dichiarare, annunciare, pensare, credere, indovinare, ammettere, confessare, giurare, riconoscere, ignorare atď. napr.: Dice di non l'averlo trovato.
    - slovesách vyjadrujúcich pochybnosť, neistotu, obavy: dubitare, sospettare, temere, tentare, supporre, ritenere: napr. Temo di non averlo spiegato bene.
    - slovesách vyjadrujúcich prosbu, prianie, rozkaz, zákaz atď.: napr.: pregare, desiderare, augurarsi, sperare, domandare, chiedere, proibire, vietare, sconsigliare atď.; napr. Mi auguro di guarire presto.
    - slovesách vyjadrujúcich ukončenie deja: napr. finire, terminare, smettere, cessare, lasciare, tralasciare atď.; napr. Smetti di fumare.
    - slovesách avere+ abstraktné substantívum: napr.: aver l'occasione, aver il coraggio, aver la certezza, aver paura, aver desiderio; napr.: Ho paura di andare dal dentista.
    - ďalších slovesách: raccomandare, permettere, stabilire, cercare, fingere, aspettare, consigliare, vergognarsi, pentire, intendere, preoccuparsi atď.; napr.: Fingevo di voler vivere all'estero.

- opisné väzby tvorené z určitého tvaru pomocného slovesa + neurčitého slovesného tvaru (predovšetkým infinitíva alebo gerundia), môžu vyjadrovať:
  - začiatok deja: cominciare + gerundium, cominciare + col + infinitív (napr. Cominciò dicendo che era molto lieto. Cominciò col scrivere i primi articoli con lo pseudonimo. mettersi a + infinitív, cominciare + infinitív (pustiť sa do niečoho, začať niečo robiť),
  - dej, ktorý sa odohrá v blízkej budúcnosti: stare per + infinitív, napr. La casa sta per crollare.
  - trvanie deja, ktorý práve prebieha - stare + gerundium (napr. Sto partendo per la Sardegna.) - stare a + infinitív, napr. Ero convinta che non stavo a correre nessun pericolo.
  - postupný priebeh deja - andare+ gerundium, napr. La percentuale della natalità va sempre più aumentando.
  - ukončenie deja,
- finire per + infinitív napr.: L'attesa finisce per durare settimane.
- finire col+ infinitív: napr. Mario finirà con credervi.
- faktitívne väzby: fare+ infinitív slovesa napr. far fare (dať si niečo urobiť),
- far mandare (dať niečo poslať), far sapere – dať niečo odkázať, vedieť ,
- neurčité slovesné spôsoby (Modi indefiniti):
  - infinitív – L'infinitivo: attivo/ činný (napr.: studiare, leggere, partire), passivo/ trpný: essere portato (byť nesený), jeho tvorenie, hlavný infinitív (napr. v imperatíve, nápisoch: Non uscire! Tenere la destra!) a vedľajší infinitív (napr.: Gli ho detto di andare trovarci domani.),
  - použitie infinitívu - vid'. väzba určitého slovesného tvaru s infinitívom:
    - rozkaz napr. Non attraversare i binari!
    - subjekt vedľajšej a hlavnej vety je ten istý napr.: Spero (io) di arrivare (io) in tempo.
    - v implicitne vyjadrených podrad'ovacích súvetiach: napr. proposizioni oggettive: Ammetto di ignorare questo problema.
  - participium – Il participio: participium prítomné (il participio presente: napr. *cantante, contenente, agente*), minulé participium pravidelných slovies (il participio passato dei verbi regolari: napr. *cantato, contenuto, agito*), minulé participium všetkých nepravidelných slovies (*il participio passato di tutti i verbi irregolari: napr. acceso, accluso, aperto, addotto, afflitto, alluso, annesso, chiesto, chiuso, cinto, colto, compito/compiuto, compresso, conosciuto, corretto, corso, cottodato, detto, dissolto, dovuto, esatto, esistito, espulso, stato, fatto, franto, giaciuto, inciso, incusso, indulto, letto, messo, morso, morto, nato, nascosto, perso, piacuto, preso, presunto, riso, rimasto, risposto, sceso, scritto, sofferto, spento, stato, svenuto, tinto, tolt,o visto, venuto, vissuto, volto atd'.*,
  - použitie participia:
    - pomocou slovesa avere alebo essere a participia – tvorba zložených časov: (napr. abbiamo letto, sono arrivati, avevamo ammirato), zo slovesom essere sa prídastie zhoduje v rode, čísle, s podmetom napr. sono ritornato/a, siamo ritornati/e ,
  - minulé prídastie, ktoré tvorí funkciu vedľajších viet a vyjadruje:
    - časové vzťahy: Finite le Olimpiadi smetterò di gareggiare.
    - príčinu: Rimasto orfano a sei anni, fu allevato in un orfanotrofio.
    - podmienku: Tutto considerato, la vostra risposta è giusta.
    - prípustkou: Benché finita la rappresentazione, nessuno se ne andava.

- substantivizácia prídavných, ktoré sa používajú ako adjektíva: scritto – lo scritto, passato – il passato, scelto – la scelta atď.,
- gerundium – Il gerundio: prítomné gerundium (il gerundio presente: napr. cantando, tenendo, aggredendo), minulé gerundium (il gerundio passato: napr. avendo preso, essendo andato/ andata/ andati / andate,)
- použitie gerundia:
  - vyjadrenie predčasnosti (napr. Non avendo ricevuto la lettera, non sapevo che pensare), následnosti deja (Avevo letto troppo, ti rovinerai la vista.) zloženým gerundiom,
  - vyjadrenie deja súčasne prebiehajúceho (jednoduchým gerundiom) so slovesom v určitom tvare, napr. Leggendo imparo (ho imparato, imaperò),
  - môže mať platnosť:
    - príslovky – napr. arrivare correndo (di corsa),
    - časového vzťahu: Pietro lo rivide il pomeriggio, uscendo dalla bottega.
    - spôsobu: Osservando come i bambini si comportano nel gioco, è possibile stabilire il loro carattere.
    - príčiny: Avevo poco tempo, ho fatto soltanto i lavori necessari.
    - podmienky: seguendo questa strada, arriverà al centro della città.
    - prípustky: Pur avendolo visto solamente una volta, lo riconobbe subito.

Príslovky

Žiak ovláda:

- tvorenie prísloviak,
- jednoduché príslovky – Avverbi semplici(mai, forse, bene, dove, più, qui, assai, già),
- zložené príslovky - Avverbi composti (almeno, dappertutto, infatti, invero, perfino),
- derivačné príslovky – Avverbi derivati pomocou prípony *-mente*, ktorá sa pridáva k adjektívam ž. rodu- certamente, fortemente, ak je posledná sylaba – le alebo – re vynecháva sa koncová samohláska –e: generalmente, celermente; výnimky (benevolmente, ridicolmente, leggermente, violentemente, parimenti, altrimenti),
- príslovky, ktoré určujú pozíciu tela a sú často vytvorené príponou –oni (bocconi, ginocchioni, tastoni / a tastoni, ciondoloni, dondoloni, ruzzoloni, tentoni/a tentoni),
- príslovkové výrazy (le locuzioni avverbiali) napr. a tempo, a precipizio, a malincuore, con coraggio, d'allora in poi, di recente, in fretta, per lo meno, fra poco, senza dubbio, una volta, man mano atď.,
- stupňovanie prísloviak (Gradi degli avverbi): komparatív pomocou più/ meno vicino, più/ meno spesso, superlatív pomocou prípony- issimo: vicinissimo, spessissimo,
- nepravidelné stupňovanie prísloviak bene – meglio- ottimamente o benissimo, male- peggio- pessimamente o malissimo, molto - più - moltissimo, poco- meno- pochissimo, grandemente- maggiormente- massimamente, altamente- superiormente- sommamente/altissimamente,bassamente-inferiormente- infimamente/bassissimamente atď.,
- druhy prísloviak (Tipi di avverbi): príslovky spôsobu (avverbi di modo: rapidamente, fortemente), príslovky času (avverbi di tempo: oggi, domani), príslovky miesta (avverbi di luogo: qui, lontano), príslovky názoru (Avverbi di giudizio : certo, nemmeno, forse, probabilmente), príslovky množstva (avverbi di quantità: molto,

poco, tanto), vzťahné a opytovacie (avverbi interrogativi: dove, come, quando, perché).

Predložky

Žiak dokáže použiť správne predložky a ovláda:

- jednovýznamové/primárne predložky (Preposizioni proprie),
- jednoduché predložky (le preposizioni semplici): di, a, da, in, con, su, per, tra, fra
- zložené predložky (le preposizioni articolate): del, dello, della, dei, degli, delle; al, allo, alla, ai, agli, alle; dal, dallo, dalla, dai, dagli, dalle; nel, nello, nella, nei, negli, nelle; col, coi; sul, sullo, sulla, sui, sugli, sulle,
- sekundárne predložky (le preposizioni improprie) vytvorené na základe:
  - prísloviek: prima, dopo, davanti, dietro, sopra, sotto, dentro, fuori, innanzi, oltre, presso, contro, accanto, intorno, attorno, circa atď.; napr.: *Partiremo prima di giugno.*
  - adjektív: vicino, lontano, lungo, salvo, secondo atď.; napr.: *Vado a correre lungo la strada.*
  - slovesných foriem: durante, rasente, stante, mediante, nonostante, eccettuato, escluso, incluso, verso, dato atď.; napr.: *Durante l'estate la città si svuota.*
- predložkové výrazy (le locuzioni prepositive), napr: al di sopra di, per mezzo di, per conto di, a causa di, in compagnia di, ai sensi di, al di qua di, al di là di, in base a, a favore di, a forza di, a dispetto di, al pari di, in quanto a, a prescindere da, conformemente a, contrariamente a, in faccia di, in luogo di, in mezzo a, per effetto di atď. ; napr.: *Non usciamo a causa della neve.*
- použitie predložiek v idiomatických výrazoch (napr.: a braccia aperte, a colpo d'occhio, a doppio taglio, a fior d'acqua, alla romana, brancolare nel buio, buco nell'acqua, carne della mia carne, contare fino a dieci, da che mondo è mondo, darsi da fare, e compagnia bella, essere al verde, fare la punta agli aghi, finire sul lastrico, gettare fango su, (navigare) in cattive acque, mettere a ferro e fuoco, ridere sotto i baffi, salvarsi per un pelo, stare con le mani in mano/mani in tasca, tanto rumore per nulla, un terno al lotto, vivere alla giornata atď.).

Spojky

Žiak ovláda a správne používa:

- z hľadiska morfológického:
  - jednoduché spojky (Congiunzioni semplici): e, né, o, ma, come, però, pure, che, se quando, mentre,
  - zložené spojky a konjunktívne slovné spojenia (Congiunzioni composte e le locuzioni congiuntive): accioché, affinché, allorché, allorquando, ancorché, anziché, benché, bensì, neppure, nonché, nondimeno, oppure, ossia, perciò, perché, poiché, qualsiasi, sebbene, senza che, solo che, stante che, tanto che, tranne che, una volta, visto che, a meno che, dato che, fino a che, nel caso che, di modo che, ogni volta che atď.),
- z hľadiska syntaktického:
  - priradovacie spojky- parataktické (congiunzioni coordinative):
    - zlučovacie (copulative: anche, pure, neppure, nonché atď; napr. entra ed esce in continuazione; non posso, né voglio aiutarlo),
    - vylučovacie(disgiuntive: o, oppure, ovvero atď; napr. Stasera che fai, rimani a casa oppure esci?),
    - odporovacie (avversative: ma, però, tuttavia, nondimeno, eppure atď; napr. ci sono poche probabilità, tuttavia tenteremo),
    - príčinné/vysvetľovacie(dichiarative/esplicative: ciò, vale a dire, infatti, ossia atď; napr. vale a dire alla fine di settembre),
    - dôsledkové/konkluzívne (conclusive: allora, pertanto, perciò, dunque atď; napr.: Oggi fa molto freddo, perciò copriti bene.); stupňovacie (correlative: e...e, o...o, né...né, sia...sia, non solo... ma anche atď; napr. È un lavoro non solo interessante ma anche redditizio.),
  - podradovacie spojky-hypotaktické (congiunzioni subordinative):
    - predmetové (dichiarative: che, come atď; napr. afferma che non ha visto niente),
    - podmienkové (condizionali: se, purché, qualora, a condizione che, a patto che atď; napr. se fossi in te, agirei diversamente),
    - príčinné (causali: poiché, giacché, siccome, visto che, dato che atď; napr. non è arrivato perché si sentiva poco bene),
    - účelové (finali: affinché, perché, acciocché, che, atď; napr. parlo a voce alta perché tutti mi possano sentire),
    - prípustkové (concessive: benché, seppure, sebbene, malgrado che, atď; napr. benché fosse l'estate, faceva freddo),
    - účinkové/dôsledkové/výsledkové (consecutive: benché, seppure, sebbene, malgrado che, atď; napr. benché fosse l'estate, faceva freddo),
    - časové (temporali: quando, come, appena che, atď; napr. Dovete prendere una decisione, prima che sia troppo tardi.),
    - porovnávacie (comparative: come... così, più che, meno che, peggio che atď; napr. Non è poi così furbo come credevo.),
    - spôsobové (modali: come, come se, quasi, nel modo che atď; napr. Si comporta come se fossi a casa sua.),
    - opytovacie nepriame (interrogative indirette: se, come, quando atď; napr. Non so se andrò.),
    - odporovacie (avversative: quando, mentre atď; napr. Ha agito con precipitazione, mentre avresti dovuto aspettare.),

- vymedzovacie (eccettuative/esclusive/limitative: *tranne che, eccetto che* atď; napr. *Non posso fare nulla eccetto che aspettare.*),
- sémanticko-funkčná rozdielnosť podradňovacích spojok (*che, come, mentre, perché, quando*) vo vedľajšej vete (napr. spojka *che* môže byť z hľadiska funkcie významovo odlišná.
Funzione dichiarativa : *Ti dico, che hai torto.*
Funzione causale: *Prendi ombrello che piove.*
Funzione finale: *Dillo chiaro che tutti capiscano.*
Funzione consecutiva: *Era così preoccupato che non è riuscito a dormire.*
Funzione temporale: *Sono anni che non lo vedo.*
Funzione comparativa: *È stato più difficile che non credessi.*
Funzione limitativa: *Che io sappia non abita più qui.*
- použitie konjunktívu vo vedľajších vetách uvedených spojkou:
  - napr. predmetových: *Dico che non l'aspettino più.*
  - príslovkových: účelových uvedených spojkou *che, perché, affinché*: *Gli ho detto affinché sappia la verità.*
  - príslovkových podmienkových uvedených spojkami: *se, a condizione che, a patto che, nel caso che, purché, a mano che*: *Ti presto questo libro a condizione che me lo restituisca presto.*
  - podmienkových prípustkových uvedených spojkami: *benché, sebbene, quantunque, nonostante, malgrado che, anche se*: *Qualunque sventura ti colpisca, abbi fede in te stesso.*
  - účinkových uvedených spojkami: *cosicché, in modo che, di maniera che*: *Parla in modo che tutti ti capiscano.*
  - spôsobových uvedených spojkami: *come se, quasi che, senza che*: *Non passa un giorno senza che Francesco le telefoni.*
  - časových uvedených spojkami: *prima che, avanti che, finché*: *Barbara aspettò finché venisse il suo turno.*

Častice

Zámenná častica “ne“ – *particella pronominale “ne“* .

Znalosť použitia zámennej častice “ne“ sa vyžaduje už od základných úrovní.

Žiak má vedomosti zručnosti, aby dokázal

- použiť zámennú časticu “ne“ v ústnom a písomnom prejave, ktorá dokáže použiť vo vetách /slovných spojeniach tak, aby zastúpila podstatné meno/mená rôzneho rodu, čísla,
- umiestniť túto zámennú časticu na správne miesto vo vete,
- nahrádzanie delivého člena (napr.: *Mangio del pane. Ne mangio un pezzo.*),
- vyjadrenie časti z množstva (napr.: *Nell' aula entravano degli studenti quando ti ho chiamato.- Quanti ne entravano?*),
- možná náhrada všetkých zámen v 2. páde s predložkou *di* (napr.: *Guardo il compito di lei. Ne guardo il compito.*),
- možnosť nahradiť spojenie *di + podstatné meno* (zámeno *questo, -a, -i, -e*), napr.: *Ho paura della gente malvaggia. Ne ho paura. ;Che cosa dite di questo? Che cosa ne dite.*

Príslovková častica “ci“ /“vi“ – *particella avverbiale “ci“ / “vi“*

Žiak:

- vie použiť túto časticu ako náhradu vedľajšej vety stojacu za predložkou a, resp. a + zámeno (in, da, su, a questo, in questo, da questo, su questo),
- sloveso *esserci* (použité v kontexte miesta napr.: *Chi c'è nell'aula?*),
- použitie "**ci**" ako príslovky miesta (napr.: *Vado all'università.- Quanto ci vai?*),
- možná náhrada spojenia a+ podstatného mena, alebo slovesa (napr.: *Penso ai compiti che devo fare. Ci penso molto.*),
- spojenie častice *ci* + zámeno neprízvučné v 4. páde (vtedy častica mení tvar na *ce*, napr.: *Hai un libro spagnolo per i principianti? Sì, ce l'ho.*),
- použitie častice "**ci**" v ustálených slovných spojeniach (*Quanto ci metti per andare in piscina? Ci vuole un ora. Ci metto poco. Non c'è male. Non ci vedo bene. Io non c'entro niente. atd.*).

Citoslovcia

Žiak je schopný správne vyjadriť v ústnom i v písomnom styku širokú škálu citových zážitkov a vôľových prejavov používajúc citoslovce:

- citové (le **interiezioni proprie**) napr.: *Ah!, eh!, ehi!, oh, ahimè!, urrà!, ehm!, beh!, bah!, ahi!, ohi!, uffa!, puah! atd.*,
- vôľové (le **interiezioni improprie**) kde platnosť citoslovca môžu mať aj rôzne slovné druhy (substantíva, adjektíva, slovesá, príslovky napr.: *Coraggio! - Odvahu!, Peccato! - Škoda!, Guai! - Beda!, Diavolo! - Do čerta!, Bravo!- Výborne!, Via!-Preč!, Zitto!- Ticho!, Accidenti!- Do paroma! atd.*,
- citoslovné výrazy (le locuzioni interiettive) napr.: *Dio mio!, Per amor del cielo!, Santo cielo!, Povero me!, Dio ce ne liberi! , Per carità, Va alla malora! atd.*,
- zvukomalebné (le voci onomatopeiche) napr.: *bau-bau, din-don, crac, ecci, miao, patatrac, plin, sdong, tic-tac atd.*,
- podľa zloženia: jednoduché (semplici) – *ah, oh, eh*; zložené *ahimè!, orsù!*

Syntax

Žiak pozná odbornú terminológiu zo syntaktickej úrovne jazyka. Dokáže správne usporiadať slová vo vete, dokáže správne urobiť morfosyntaktický rozbor viet a vytvoriť ich schému (určiť vetné členy, typy viet podľa obsahu, členitosti a zloženia). Z obsahového a funkčno-lingvistického hľadiska ovláda:

- syntax jednoduchej vety (Sintassi della frase semplice):
- štruktúru jednoduchých viet
- vetné členy (Gli elementi della frase)
  - podmet (il soggetto): slovné druhy vystupujúce vo funkcii podmetu a jeho postavení vo vete,
  - prísudok (Il predicato): verbálny, nominálny, zamlčaný prísudok (il predicato verbale, nominale, sottinteso),
  - rozvíjajúce vetné členy: prívlastok (l'attributo), prístavok (l'apposizione), complemento (predmet): priamy predmet complemento oggetto / diretto, nepriamy predmet (complemento oggetto indiretto):complemento partitivo (napr. *bere del vino*), complemento di specificazione (napr. *il comune di Roma*), complemento di denominazione (napr. *il comune di Assisi*), complemento di agente (napr. *distrutto dall'uragano*), complemento di origine (napr. *essere di Firenze*), complemento di materia (napr. *una casa di pietra*),

complemento di compagnia (napr. andare con Maria), complemento di argomento (napr. discutere sulla riforma), complemento di fine o scopo (napr. lavorare per i soldi), complemento di causa (napr. essere assente per malattia), complemento di maniera (napr. parlare con franchezza), complemento di mezzo o strumento (napr. spedire per posta), complemento di luogo (napr. camminare per le vie), complemento di tempo (napr. pranzare all' mezzogiorno) atď.,

- klasifikácia jednoduchej vety podľa obsahu: le frasi enunciativa (affermative/positive, negative), le volitive, le interrogative, le esclamative ,
- syntagmy (Il sintagma): il sintagma nominale, verbale, preposizionale, aggettivale,
- syntax zloženej vety /súvetia (La sintassi della frase complessa),
- prirad'ovacie súvetie / Paratasa (Le frasi coordinate/ Paratassi),
- druhy prirad'ovacích súvetí v sémantickej rovine a najčastejšie používané spojky: *zlučovacie* (una coordinazione copulativa: e, anche, né, neppure, nemmeno, neanche, inoltre); *odporovacie a vylučovacie* (una coordinazione avversativa o disgiuntiva: o, oppure, ma, però, bensì, invece, tuttavia, eppure), *dôsledkové* (una coordinazione conclusiva: dunque, quindi, perciò), *explicitné* (una coordinazione dichiarativa/esplicita: cioè, ossia, infatti) ,
- podrad'ovacie súvetie/ hypotasa (Le frasi subordinate/ l'ipotassi),
- hypotaktické spájanie viet do súvetia. Vyjadrenie vzťahu podriadených viet k nadriadeným: *Spôsob explicitný* (in modo esplicito: con una delle congiunzioni subordinate o con un pronome o avverbio relativo; il verbo della dipendente in modo finito, napr.: *Voglio che tu mi ascolti.*); *spôsob implicitný* (in modo implicito: con una preposizione, il verbo della dipendente in modo all' infinito, oppure con il gerundio o il participio, napr.: *Sono venuto per studiare con te.*),
- typy podrad'ovacích súvetí (I diversi tipi delle proposizioni subordinate),
- proposizioni oggettive (najčastejšie uvedené slovesami pensare, dire vedere, credere atď., implicitné: napr. Mi sono ricordata di finire in tempo; explicitné:napr. Vedo che stai bene atď.),
- Proposizioni soggettive (v hlavnej vete sú obyčajne neosobné výrazy napr. bastare, convenire, bisognare, resp. sloveso essere a adjektívum/ substantívum, napr.: Basta che tu faccia presto. È meglio andare.
- Proposizioni causali: (dávajú odpoveď na vety hlavné, podrad'ovacia veta najčastejšie uvedená spojkami: perché, siccome, poiché, giacché; ustálenými výrazmi dato che, dal momento che, in quanto che, considerato che, visto che, posto che atď. - napr.:Siccome non c'erano novità, non ti ho telefonato.
- Proposizioni finali: (explicitné – uvedené spojkami, resp. ustálenými výrazmi: perché, affinché, che, allo scopo di, al fine di, onde, acciocché, in modo che v spojení s prítomným konjunktívom alebo konjunktívom imperfekta napr.: Ritirerò i tappeti più costosi affinché i bambini non li sporchino a implicitné: napr. Sono venuto qui per vederti.),
- Proposizione consecutiva: explicitné a implicitné: indikujú následok/následky hlavnej vety, sú uvedené spojkami: tanto che, sicché, cosicché, resp. adjektívami tanto, così... napr. Mi ero stancata, sicché sono andata a letto.; Emanava un così forte odore da far scappare gli altri.
- Proposizioni temporali: vyjadrujú časový vzťah medzi hlavnou a vedľajšou vetou, (contemporaneità), najčastejšie sú použité spojky: quando, mentre, allorché, allorquando, come, jako aj výrazmi: al tempo in cui, nel momento che atď: napr. Mentre lo ascoltavo, prendevo appunti.

- (posteriorità): vyjadrená spojками a slovnými spojeniami: dopo che, appena, da quando, dacché, dal momento ché: napr. explicitne: Dopo che l'ebbi visto, mi ricordai di lui. Implicitne: Dopo aver finito i compiti, potrai uscire.
- (anteriorità) napr.: prima che, finché – konjunktív napr.: Andiamo via prima che torni. Prima di ,fino a - infinitív (napr.: Rise fino a star male. Voglio finire quel lavoro prima di uscire.
- Proposizioni comparative: veta hlavná a vedľajšia je v komparatívnom vzťahu,
- tri typy komparácie: proposizione comparativa di uguaglianza (così .... come, sì .... come, tale .... quale, tanto .... quanto; minoranza: meno...di quanto, meno...che, meno...di come, meno... di quello che (napr. Abbiamo meno tempo di quello che sarebbe necessario; maggioranza: più...di quanto, più...che, più...di come, più...di quello...),
- Proposizioni condizionali (Periodo ipotetico),
- Protasis – apodosis (napr.: La squadra avrà un premio, /regente/apódosi/ se vincerá la partita. /dipendente ipotetica/ prátasi/),
- tri základné a dva kombinované typy podmienkových súvetí,
- il periodo ipotetico della realtà/ certezza (napr. Se non studi non superi l'esame.; Se correrai arriveremo in tempo.)
- il periodo ipotetico della possibilità (napr.: Se Luca mangiasse di meno sarebbe più magro (possibilità),
- il periodo ipotetico della irrealtà: napr. Se l'avessi saputo non sarei venuto (irrealtà),
- podmienkové súvetie kombinované: protasi - irrealtà s imaginárnou aktualizáciou dôsledkov do prítomnosti. Premisa nepredpokladá žiadne možné dôsledky do prítomnosti, jedine úvahy v silne teoretickej rovine, napr.: Se allora non avesse perduto il lavoro, ora non avrebbe dei problemi economici.
- podmienkové súvetie kombinované: protasi - probabilità, apodosis - irrealtà: apodosis vylučuje pravdepodobnú možnosť protasis napr.: Se fosse una persona generosa, ti avrebbe aiutato.
- implicitné formy vyjadrenia podmienkového súvetia (la protasi - môže byť nahradená infinitívom, gerundiom, participiom napr.: A stare zitti, non si sbaglia mai. Solo a guardarlo in faccia, si capisce che tipo é. Usando così questo proverbio, si potrebbe offendere tanta gente.
- proposizioni incidentali. (sú včlenené do vety dvomi čiarkami, úvodzovkami, spojovníkmi; napr. *Laura, benché fosse raffreddata, volle uscire di casa lo stesso.*
- proposizioni concessive: najčastejšie uvedené spojками a spájacími výrazmi: *malgrado/che, nonostante/ che, sebbene, benché, per quanto* (explicitné: napr. *Malgrado siano tutti arrivati, c'è poca gente alla festa. ; implicitné: Pur ballando male, sono andata alla festa e ho conosciuto un sacco di gente.*
- preposizioni interrogative: vyjadrujú otázku alebo pochybnosť, najčastejšie s použitím opytovacích zámen, neurčitých zámen, prísloviak atď.: *che, quale, chi, chiunque, dove, se, come;* (napr. vyjadrené explicitne: *Mi ha chiesto come mi chiamo.;* implicitne: *Mi chiedo se uscire e quanto lavorare domani.*
- proposizioni relative: dopĺňajú alebo modifikujú vetu hlavnú; často je v nich prístavok, doplnok, sú uvedené vzťažnými zámenami: *il quale, la quale, i quali, le quali, cui, che, chi,* (explicitne napr. *Ferruccio, che è il figlio di Martino, è un bravo ragazzo; Il cane che abbaia, non morde.;* implicitne s použitím participia: *Possono votare tutti i soci arrivati prima delle undici.;* s infinitívom: *Questa è la maglia da cambiare.*
- Proposizioni modali: indikujú spôsob činnosti, deja; uvedené slovnými spojeniami napr. *come, come se, nel modo che, nel modo in cui;* explicitne s použitím indikativu alebo konjunktivu, napr.: *È proprio come ha raccontato. Fai come se fossi a casa tua.*

- implicitne s použitím gerundia *Sono tornata a casa pedalando in bicicletta.*
- Propozizioni avversative: odporovacie, explicitne uvedené spojkami *quando, mentre, laddove, ma* napr.: *Non mi hai dato retta, mentre avresti dovuto farlo.*; implicitne: s infinitívom a slovnými spojeniami *invece di...., in luogo di....*, spojkou *anziché. Invece di esserle grato*, l'ha insultata.
- Propozizioni esclusive: vylučovacie, uvedené spojkou: *senza che* napr. explicitne: *Arriverò senza che tu te ne accorga.* Implicitne s použitím infinitívu: *Arriverò senza fare rumore.*
- Propozizioni eccettuative: indikujú výnimku, uvedené spojkovými výrazmi : *eccetto che, tranne che, a meno che, salvo che atd'.* Explicitne s použitím indikatívu alebo konjunktívu: *Arriverò a meno che tu non telefoni.* Accetterò tutto *tranne che mi si insulti* implicitne s použitím infinitívu: *Io accetterò tutto tranne che farmi sfruttare.*
- Propozizioni limitative: limitujú platnosť hlavnej vety vetou vedľajšou, uvedené spájacími výrazmi: *per quel che, per quanto*; napr. explicitne: *s indikatívom: Per quanto riguarda Marina, so solo che è a Roma.*; s konjunktívom *Per quel che io ne sappia, Marina è a Roma.*; implicitne s použitím infinitívu napr.: *A parlare, sono bravo, ma non a scrivere.*
- substantivizácia vedľajších viet (*Nominalizzazione delle frasi subordinate*):
- sloveso podrad'ovacej vety je nahradené substantívom, napr.: *Luigi capì che era necessario prendere l'iniziativa.* - *Luigi capì la necessità di prendere l'iniziativa.*
- skracovanie súvetí v taliančine podľa modelu: *di, per, prima di, dopo, invece di, senza, così da, tanto da* v spojení s infinitívom vo vedľajších vetách predmetových, účelových, príčinných, časových, dôsledkových.
- priama a nepriama reč (*Il discorso diretto e indiretto*):
- Posun osobného zámena, miesta, času, zmeny pri premene priamej reči na nepriamu – gramatická súslednosť časov:
presente → imperfetto napr. *Luigi disse: "Mario lavora troppo."* *Luigi disse che Mario lavorava troppo.* passato prossimo → trapassato prossimo, futuro → condizionale passato, condizionale presente → condizionale passato, imperfetto → imperfetto, imperativo → infinitivo a di: *Luigi disse a Mario: "Lavora!"* *Luigi disse a Mario di lavorare.*
- asyndeton (obyčajne spájanie slov, viet bez spojok) a polysyndeton/ polysyndetické pripájanie ako spájanie vetných členov vo vete/ verši s použitím viacerých spojovacích výrazov ako je zvykom,
- slovosled vo vete: v taliančine pomerne voľný, priamy slovosled, schéma priameho slovosledu: podmet + slovesný prísudok/ menný prísudok + priamy predmet + nepriamy predmet + príslovkové určenie napr.: *Nugoli di gabbiani sbattevano le sottili ali bianche sulla superficie luminosa del mare.*
- nepriamy slovosled:
- pri dôraze na podmet a jeho premiestnenie až za určitý slovesný tvar: *Sono entrati in servizio nuovi treni destinati a lunghi viaggi.*; *Fu lui a servire personalmente gli aperitivi.*
- umiestnenie predmetu pred podmet (len ak sa nenaruší zmysel vety napr.: *Peggior impressione le ha fatto il supermercato.*
- umiestnenie priameho predmetu pred podmet a jeho zdôraznenie osobným zámenom v tom istom rode a čísle: *Questa lettera non l'ha scritta lui.*
- zdôraznenie deja umiestnením určitého slovesného tvaru pred podmet: *Si diffuse in fretta la notizia.*
- menná zložka prísudku, ktorá je kvôli dôraze umiestnená na začiatku vety: *Numerosi sono gli alberghi e rinomati sono anche i ristoranti del luogo.*

- príslovkové určenie: môže stáť na začiatku, v strede alebo na konci vety.: napr.: Ci sono parecchi monumenti antichi in questa città.
- postavenie prídavného mena za podstatné alebo pred podstatné meno a tým zmena významu (napr. una certa notizia – akáś správa, una notizia certa – zaručená správa),
- umiestnenie prídavného mena pred podstatné meno: v ustálených slovných spojeniach (napr.: la buona sorte, la mala sorte),
- umiestnenie prídavného mena za podstatné meno: vo väčšine prípadov (napr.: un vino eccellente, un testo letterario, una laurea breve, la vita malsana).

Interkultúrne vedomosti

Žiak má vedomosti:

z talianskej literatúry:

- Medioevo: I primi documenti in volgare. La Scuola Siciliana. La poesia religiosa. La Scuola siculo-toscana. Il Dolce Stil Nuovo. La poesia giocosa in Toscana. Le cronache. La poesia didattica e allegorica. Dante Alighieri. Francesco Petrarca. La prosa breve. Giovanni Boccaccio.
- L'Umanesimo e il Rinascimento: La Firenze medicea: Leon Battista Alberti, Angelo Poliziano, Lorenzo il Magnifico, Leonardo da Vinci. La tradizione cavalleresca - Luigi Pulci, Matteo Maria Boiardo, Ludovico Ariosto, Torquato Tasso. L'umanesimo napoletano e Iacopo Sannazaro. Il trattato politico - Niccolò Machiavelli, Francesco Guiccardini. La novellistica rinascimentale. Il petrarchismo. Letteratura scientifica – Galileo Galilei.
- Barocco: Il teatro barocco. I lirici marinisti. Arcadia. Il trionfo del melodramma – Pietro Metastasio.
- Illuminismo: La riforma della Commedia dell'arte: Carlo Goldoni. Giuseppe Parini. Vittorio Alfieri. Cesare Beccaria.
- Romanticismo: Ugo Foscolo. Alessandro Manzoni, Giacomo Leopardi, Ippolito Nievo.
- La letteratura dell'Italia unita. Giosue Carducci. La scapigliatura. Il verismo: Giovanni Verga. Il Decadentismo: Giovanni Pascoli. Gabriele D'Annunzio.
- Il Novecento: Le avanguardie – Filippo Tommaso Marinetti. Il nuovo teatro - Luigi Pirandello. La poesia italiana fra le due guerre e oltre: Giuseppe Ungaretti, Eugenio Montale, Umberto Saba, Salvatore Quasimodo, Mario Luzi, Pier Paolo Pasolini. Il romanzo del Novecento: Italo Svevo, Riccardo Bacchelli, Alberto Moravia, Italo Calvino, Beppe Fenoglio, Elio Vittorini, Cesare Pavese, Primo Levi, Elsa Morante, Umberto Eco. Il Neorealismo.

z dejín Talianska

Italia nel Medioevo: le repubbliche marinare, la Sicilia di Federico II, lo Stato della Chiesa, i Comuni; grandi centri della cultura umanistica e rinascimentale, la dominazione spagnola, la Controriforma (Giordano Bruno, Tommaso Campanella), crisi economica del Seicento, l'Illuminismo in Italia, il riformismo asburgico, il Risorgimento e la nascita dell'Italia unita, la crisi di fine Ottocento e la grande guerra, il fascismo e la seconda guerra mondiale, la nascita della Repubblica Italiana, il secondo dopoguerra e dopo la caduta del muro di Berlino.

základné poznatky

- **o významných osobnostiach filozofie a vedy:** Tommaso d'Aquino, Marsilio Ficino, Bernardo Telesio, Giordano Bruno, Galileo Galilei, Gianbattista Vico, Benedetto Croce, Alessandro Volta, Guglielmo Marconi, Enrico Fermi, Rita Levi Montalcini.

Úpravy cieľových požiadaviek z talianskeho jazyka úroveň C1 pre žiakov so zdravotným znevýhodnením

žiaci so sluchovým postihnutím

Počúvanie s porozumením

Požiadavky, ktoré vyžadujú auditívnu skúsenosť, sa upravujú alebo vypúšťajú podľa druhu a stupňa sluchového postihnutia.

Zvuková stránka jazyka

Požiadavky súvisiace s výslovnosťou sa upravujú a nepresnosti výslovnosti v interpretovaní textu sa nehodnotia.

Nepresnosti vo výslovnosti nie sú prekážkou v komunikácii v talianskom jazyku.

žiaci so zrakovým postihnutím

Tematické okruhy

Požiadavky, ktoré vyžadujú vizuálnu skúsenosť sa upravujú alebo vypúšťajú podľa stupňa zrakového postihnutia.

Čítanie s porozumením

Požiadavky, ktoré vyžadujú vizuálnu skúsenosť, sa upravujú alebo vypúšťajú podľa stupňa zrakového postihnutia.

žiaci s narušenou komunikačnou schopnosťou

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Nepresnosti vo výslovnosti nie sú prekážkou v komunikácii v talianskom jazyku.

Nepresnosti výslovnosti a plynulosti reči v interpretovaní textu sa nehodnotia.

žiaci s telesným postihnutím

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

žiaci s vývinovými poruchami učenia

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

žiaci chorí a zdravotne oslabení

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

žiaci s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

žiaci s poruchami správania

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

žiaci s poruchami aktivity a pozornosti

Cieľové požiadavky pre túto skupinu žiakov sú totožné s cieľovými požiadavkami pre intaktných žiakov.

Literatúra

- BEACCO, J.-C., *LES Dimensions culturelles des enseignements de langue*, Paris: Hachette éducation 2000.
- KIŠŠOVÁ, J. a kol. 2009. *Pedagogická dokumentácia z talianskeho jazyka. Úroveň B2*. Štátny pedagogický ústav: 2009. 74 s. ISBN 978-80-89225-88-0.
- Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky. Učenie sa, vyučovanie, hodnotenie*. Bratislava: Štátny pedagogický ústav. 2006. 252 s. ISBN 80-85756-93-5.
- Chastel, A.: *Storia dell' arte italiana*, Laterza, Roma – Bari 1996.
- Colella, G.: *Che cos' è la stilistica*, Carocci, Roma, 2010.
- Dardano, M. – Trifone, P.: *La nuova grammatica della lingua italiana*, Zanichelli, Bologna, 1997.
- Enciclopedia geografica*, Garzanti, Torino, 1997.
- Findra, J.: *Štylistika slovenčiny*. Osveta, 2004.
- Hamplová, S.: *Stručná mluvnice italštiny*, Academia, Praha, 1995.
- Hlušík, M.: *Talianska gramatika*, Kniha- spoločník, 2001.
- Ivanová - Šalingová M.: *Štylistika*, Obzor, Bratislava, 1965.
- Katerinov, K.: *La lingua italiana per stranieri La lingua italiana per stranieri. Corso superiore*. Terza edizione, Edizioni Guerra Perugia, 1976.
- Košťál, A.: *Taliansko-slovenský – slovensko-taliansky slovník*, SPN Bratislava, 1992.
- Lapucci, C.: *Dizionario dei modi di dire della lingua italiana*, Garzanti s.p.a., 1990.
- Leoni, F. A. - Maturi, P.: *Manuale di fonetica*, Carocci, Roma, 2002.
- Lesina, R.: *Il nuovo manuale di stile*. Guida alla redazione di documenti, relazioni, articoli, manuali, tesi di laurea, Zanichelli, Bologna, 1994.
- Maturi, P.: *I suoni delle lingue, i suoni dell'italiano*, Il Mulino, Bologna, 2006.
- Mengaldo, P. V.: *Prima lezione di stilistica*, Laterza, Bologna, 2007.
- Mioni, A.: *Elementi di fonetica*, Unipress, Padova, 2001.
- Nuova Enciclopedia Universale*, Garzanti, Torino, 1998.
- Pačesová, J.: *Úvod do obecné fonetiky a fonologie. Fonetika italštiny*. Masarykova univerzita, Brno, 1998.
- Procacci, G.: *Dějiny Itálie*, Lidové noviny, Praha, 1997.
- Rosendorfský, J.: *Italsko-český slovník*, Leda, Praha 2001.

Sehnalová, Z. – Sehnal, R.: *Velký taliansko - slovenský frazeologický slovník*, Kniha –
spoločník, 2005.

Špička, J.: *Italské reálie*, Fraus, 2001.

Taraba, J.- Tarabová, M.: *Taliansko-slovenský slovník ekonomie, finančného a obchodného
práva*, SPN Bratislava, 2004.

Vocabolario della lingua italiana Lo Zingarelli, Bologna, 2008.